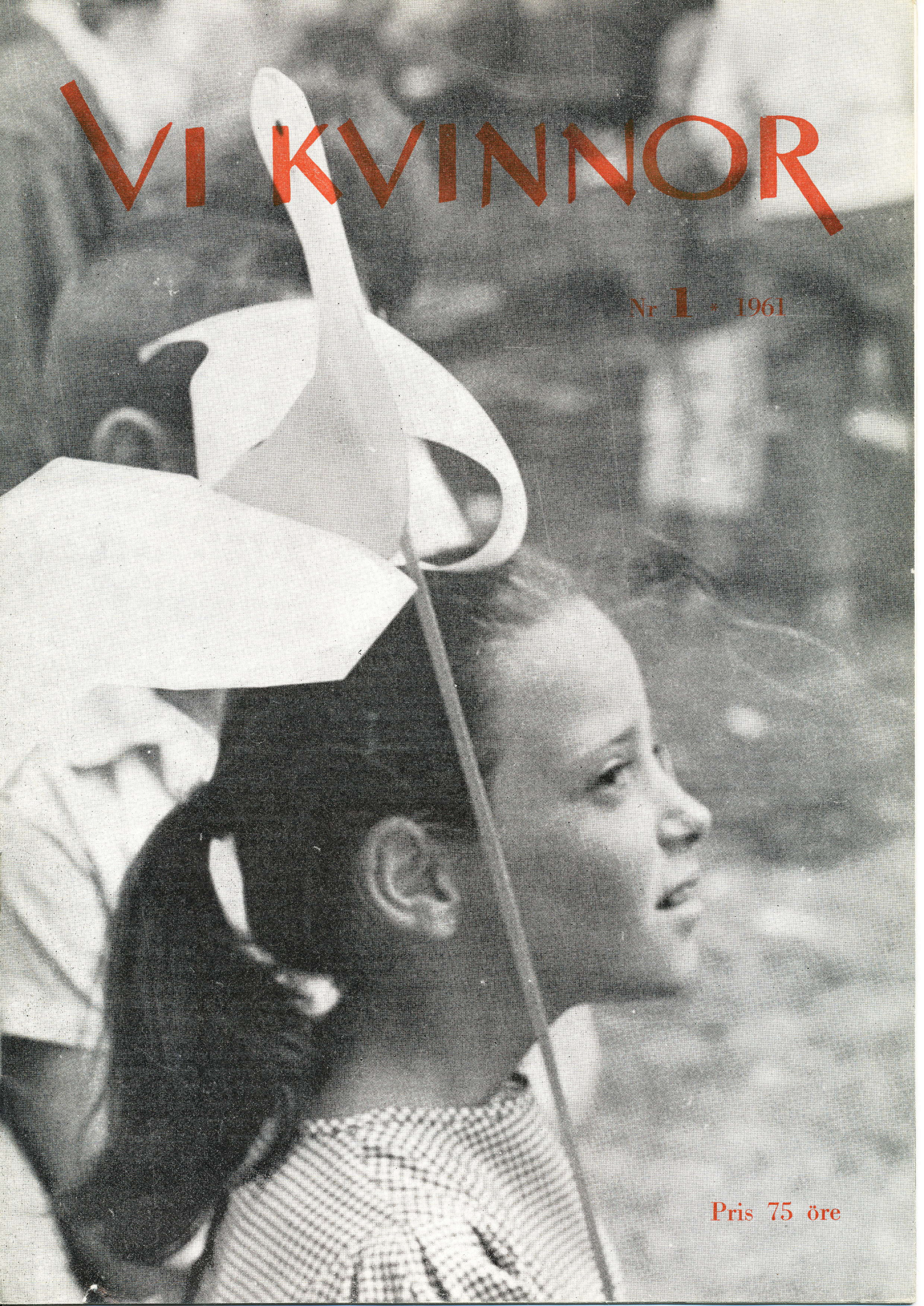

VI KVINNOR

Nr I * 1961

Pris 75 öre

Det tanklösa pratet

Platsen är en vagn på tunnelbanan. En äldre dam med kraftiga röstresurser underhåller en medpassagerare om läget på bostadsmarknaden. Intresset för detta trista kapitel härrör sig från sonens fleråriga medlemskap i bostadskön. Av medpassagerarnas miner att döma är jag inte ensam i mitt medlidande med denne och hans fästmö. Visserligen finns det åtskilliga tusen till i samma situation, men det är ju ingen tröst för ett par ungdomar som otåligt väntar på ett tak över sin unga kärlek. Ja, jag känner till och med ett drag av medlidande med modern och svärmodern in spe som tydligen liksom andra äldre mammor gärna vill slippa passa upp på överåriga söner och kanske i stället skulle vilja ha små barnbarn. Ända tills hon utbrister:

— Nog är det konstigt att ordentliga och skötsamma människor inte ska kunna på en lägenhet, *men dom slarviga och supiga dom får!*

För att fullständiga bilden av hur uppochnervänt allt är tillfogar den andra, en betydligt yngre dam:

— *Ja, och sen får dom bil och TV av socialvården!*

*

Tanklöst prat, men ack så vanligt!

För det första är det ju så att bostadsförmedlingen i Stockholm bara får hand om en mycket liten del av det stockholmska bostadsbeståndet, det rör sig visst om en knapp tredjedel. Resten bestämmer de privata värdarna över och hyr ut till vem de vill (dvs. i regel de mest betalningsstarka!) För det andra premieras sannerligen inte slarv och supighet med goda lägenheter. Inte i de kommunala bostadsföretagens hus heller, skriv upp det! »Solidaritetsupplysningar» inhämtas, på vederbörandes arbetsplats tar man reda på huruvida han har råd att betala den höga hyran innan det blir kontrakt och inflyttning.

OMSLAGSBILDEN:

En ung deltagare i den stora demonstration under mottot »Gå med oss för avrustning» som ägde rum i Los Angeles förra sommaren och om vilken ni kan läsa på sid 5.

Och det där med bil och TV från socialvården! Skulden till att fåkunnigt folk pratar i vädret på det här sättet bär den press som för att stimulera lösningsförsäljningen spekulerar i sensationslystnad. Ska man tro denna press består svenska folket i gemen av en samling bedragare som bara söker tillfälle att lura samhället medan de socialvårdande organen sköts av folk som bara betalar ut pengar och villigt låter sig luras.

På senhösten förelåg resultaten av en utredning om socialvårdskostnaderna i Stockholm. I denna gavs några exempel på socialvårdsbedrägerier och det slogs naturligtvis upp med fetstilar i en del tidningar. Men om anledningarna till det — bl. a. bristen på personal vid socialbyråerna, som utredningen ständigt återkommer till — teg man tyst. Likaså om utredningens konstaterande att många hjälpbehövande inte fått den hjälp de behövt och haft rätt till.

*

Vart jag vill komma med ovanstående? Helt enkelt att varna för det tanklösa pratet. Sätt inte tilltro till det och för det inte vidare! Det är reaktionärt prat som bara syftar till en sak: att göra det svårare för den som kommer i en nödsituation att få den hjälp han eller hon behöver och bör få från socialvården. Det är inte en särskild grupp i samhället som betalar socialvårdens utgifter — det gör vi alla genom våra skatter. Det är på sitt sätt en form av »försäkring», för alla kan vi, åtminstone vi löntagare, komma i en situation då vi behöver anlita den.

Beträffande TV-apparater som betalas av socialvården: föreställ er att en barnfamilj skaffat sig en TV på avbetalning och familjefadern blir kanske långvarigt sjuk, så man inte kan klara de återstående avbetalningarna. Vad resultatet blir vet vi alla: firman tar tillbaka apparaten även om det mesta är betalt på den. Är det otillständigt att begära att socialvården hjälper familjen att få behålla sin TV i stället för att låta firman ta den tillbaka och tjäna på affären? Försöker man sätta sig in i den familjens situation finns det väl bara ett svar på den frågan.

ELISABET.

Från KDVs rådsmöte:

Kvinnodeklaration

för allmän och total avrustning för nationellt oberoende för fredlig samlevnad och vänskap mellan folken.

(Efter en inledande översikt av kvinnors levnadsvillkor i olika länder och ett uttalande om att valet ofrånkomligt står mellan total förstörelse och fredlig samlevnad formuleras kvinnornas krav):

KVINNORNA KRÄVER:

- omedelbart slut på kärnvapenproven
- förbud mot och förstörande av atomvapen, bakteriologiska och kemiska vapen och alla andra massförstörelsevapen
- avlägsnande av främmande militära baser på marken, i luften och till sjöss
- bortdragande av alla främmande trupper
- avskaffande av alla militärpakter
- upprättande som ett första steg av helt demilitariserade zoner där faran är som störst
- förbud mot överflygning av främmande territorium utan tillåtelse
- att Folkrepubliken Kina återfår sin rättmätiga plats i Förenade Nationerna
- allmän och total avrustning under internationell kontroll.

KVINNORNA KRÄVER:

- fullständigt och verkligt oberoende för alla folk
- non-intervention i länders inre förhållanden
- slut på kolonialism, politiskt övervälde, ekonomiskt utnyttjande, förtryck i alla former och rasdiskriminering
- rätt för alla folk att välja sitt eget sätt att leva och att leva tillsammans i fred.

Vi kvinnor lovar att ena alla våra krafter och att kämpa modigt för att förverkliga dessa mål.

Vi lovar att verka för vänskap och förtroende mellan folken. Ömsesidig misstro är ett stort hinder i vår väg. Vi lovar att lära våra barn att respektera människoliv och människovärde och att leva tillsammans i jämlikhet och fred.

Ingalill Andersson:

Den nya barnavårdslagen

*J*ffjol antog riksdagen en ny barnavårdslag: »Lag om samhällets vård av barn och ungdom» (SFS 97:60) vilken trädde i kraft den 1 januari i år och ersatte den gamla barnavårdslagen av 1924. Här ger oss kurator INGALILL ANDERSSON, sedan ett par år verksam i Luleå, en orientering om några av de viktigaste bestämmelserna i den nya lagen. Säkert blir det tillfälle att senare återkomma i denna fråga. Inte minst bestämmelsen om att polis får rätt att omhänderta för tillfällig förvaring minderårig vars uppträdande eller levnadsätt utgör fara för allmän ordning eller säkerhet har väckt stor diskussion och mycken betänksamhet bland socialt verkssamma människor.

Då den nya barnavårdslagen trädde i kraft den 1 januari hade den föregåtts av en hel del utredningsarbete och diskussioner. Det gällde att både få med det bästa i den gamla lagen (som började tillämpas 1924) och de ändringar, som därefter tillkommit samt att kunna tillföra de nya bestämmelserna den erfarenhet, som vunnits under senare år i barn- och ungdomsarbete. Detta i en lag som skall ge de barnavårdande myndigheterna möjlighet att bemästra de problem, som säkert kommer att möta dem i framtiden.

Fortfarande skall varje kommun svara för barn- och ungdomsvården, målet skall vara att »främja en gynnsam utveckling av de unga och goda uppväxtförhållanden i övrigt för dem». I varje kommun skall därför en barnavårdsnämnd, som också kan kallas ungdomsnämnd (vid behandling av ungdom över 15 år) tillsättas. Denna nämnd skall bestå av minst fem personer, gärna med någon juridisk sakkunskap företrädd. Den gamla lagens bestämmelser om att i nämnden måste

ingå en präst, en läkare, en lärare och en kvinna har nu slopats.

Den förebyggande barn- och ungdomsvård, som framvuxit i en hel del städer och tätorter i form av t. ex. ungdomsgårdar, hemgårdar och stöd till föreningsverksamhet, kan med den nya lagens hjälp ytterligare utvidgas och förbättras, varför anordningar för bättre fritidsförhållanden för barn och ungdom bör kunna erbjudas hädanefter av allt fler kommuner.

När kan barnavårdsnämnd ingripa?

Som i den tidigare gällande lagen ligger dock tyngdpunkten i den nya lagen på barnavårdsnämndens åtgärder för att tillrättaföra barn och ungdom, som genom brottlighet, alkoholism, sedeslöshet, vanvård i hemmet kan anses vara i behov av någon hjälpåtgärd. I den nya lagens 25 § anges när barnavårdsnämnden har att ingripa: för den som ej fyllt 18 år och i hemmet misshandlas eller behandlas så att hans kroppsliga eller själsliga hälsa utsättes för fara eller att hans utveckling äventyras genom fostrarnas olämplighet eller oförmåga, eller den som ej fyllt 21 år och är i behov av särskilda tillrättaförande åtgärder från samhällets sida på grund av »brottslig gärning, sedeslöst levnadssätt, underlåtenhet att efter förmåga ärligen försörja sig, missbruk av rusdrycker eller narkotiska medel». Föreligger nå-

got sådant missförhållande skall barnavårdsnämnden försöka åstadkomma rättelse genom en eller flera förebyggande åtgärder, som enligt lagen kan bestå av »hjälpåtgärder, innefattande råd och stöd, förmaning och varning, föreskrifter rörande den underåriges levnadsförhållanden samt övervakning». Härvid kan kostnader för rådföring, undersökning, behandling, utbildning o. d. bestridas av barnavårdsnämnden och bidrag lämnas till kläder, utrustning och omkostnader.

Är arrestlokalerna lämpliga för 13-14-åringar?

Har sådana förebyggande åtgärder prövats utan gott resultat eller ändå befinnas gagnlösa, kan den unge av barnavårdsnämnden omhändertas för samhällsvård. I begreppet samhällsvård innefattas alla de åtgärder, som kan gå utanför förebyggande åtgärder,

t.ex. placering i särskilt hem eller lämplig anstalt, ungdomsvårdsskola eller annan utbildningsform. Samhällsvården skall förklaras avslutad först när ändamålet med vården anses uppnådd, men tre åldersgränser, 15, 18, 21 år, tillämpas även. Förutom detta omhändertagande finns det även möjlighet för barnavårdsnämnd att besluta om ett omhändertagande för *utredning* under högst fyra veckor. Under denna tid skall nämnden utreda ärendet och med stöd av läkarutlåtande eller annan sakkunnigs besked kunna föranstalta om bästa tillvägagångssätt i fortsättningen. I lagtexten finns ej angivet var den unge skall kunna placeras under denna utredningstid och denna bestämmelse kommer säkerligen att orsaka besvärligheter för barnavårdsnämnderna, som inte står rustade med några hem för dessa ungdomar. Innan barnavårdsnämnd slutligt avgör ett ärende har den unge och hans föräldrar rättighet att yttra sig och kan också få anlita biträde. En annan mycket omdiskuterad nyhet i lagen är att polismyndighet har rättighet att ta i förvar den unge, om dennes uppträdande eller levnadssätt utgör fara för allmän ordning eller säkerhet. Polisen skall snabbt meddela barnavårdsnämnden om denna tillfälliga arrest, varefter nämnden har att skyndsamt besluta om den unge skall omhändertas och placeras i enskilt hem eller anstalt, eller om han skall frigges, varvid det kan bestämmas att han skall kvarstanna tills föräldrarna hämtar honom. Bestämmelsen har tillkommit för att

CIVILFÖRSVARSBEDRÄGERIET I

Vidstående artikel publicerades den 3 sept. 1960 i den engelska tidskriften *New Statesman*. Författaren, M. C. BERENBAUM, är läkare. Anledningen till den mycket intressanta och upplysande artikeln är främst en handbok som det brittiska civilförsvaret gett ut om »skyddet» vid atombombsanfall, i det uppenbara syftet att lugna allmänheten...

I juni 1959 höll US-kongressens speciella underkommitté angående strålning ett antal förhör om »Kärnvapenkrigets verkningar biologiskt och på omgivningen» där man hörde expertvittnen. De vittnesmål som avgavs skingrar alla tvivel i fråga om de sannolika verkningarna av ett kärnvapenkrig på England. Deras innebörd för detta land är katastrofal men de har inte publicerats här och tycks inte ha påverkat regeringens tänkesätt eller civilförsvarets planer.

Här i landet avslöjas den officiella ståndpunkten i fråga om kärnvapnens verkningar huvudsakligen i civilförsvarets handbok och i memorandum om träning (båda 1959) samt angående kärnvapenkrigets medicinska aspekter i publicerade data från ett symposium om behandling av massolycksfall (nov. 1957 Royal Soc. Med.)

De planer för behandling av kärnvapenkrigsskadade som skisserades vid symposiet är i allmänhet ej kända ens för civilförsvaret. De ger en bild som är ganska olik den man får i regeringens småskrifter för allmänheten. De klargjordes av en överste Ahern som använde såsom exempel den situation som kunde väntas sedan en 10-megatons vätebomb fällts över en stad med en miljon invånare. Han uppskattade de skadade till 110.000 (bortsett från döda och instängda). Enligt erfarenheten från Hiroshima och Nagasaki var det sannolikt att en tredjedel av de skador som skulle nå fram till de främsta medicinska enheterna skulle vara »lätta» och endast få första hjälp, en tredjedel skulle vara så svårt skadade att de faktiskt skulle lämnas att dö eftersom det varken skulle finnas tid

unga fyllerister eller lagbrytare inte skall kunna släppas ut nattetid eller utan att nödiga åtgärder hunnit vidtas, men det är också många som anser att denna tillfälliga arrest kan ha en avskräckande inverkan på den unge i framtiden och även ge fostrarna en allvarlig tankeställare. Är våra arrestlokaler lämpliga för en 13–14-årig fyl-lerist?

I huvudsak får den nya barnavårdslagen anses vara bra nog för att barnavårdsnämnderna skall kunna uträtta ett gott arbete med lagtexten som grund. Men som alltid gäller det att välja ledamöter i nämnderna, som är klarsynta nog att se människan först och paragrafen sedan.

eller hjälpmöjligheter till övers för dem under kärnvapenkrigets villkor. Den återstående tredjedelen skulle behöva sjukhusbehandling och hälften av dem skulle behöva opereras omedelbart för att kunna räddas till livet.

En lätt skadad skulle i fredstid ha t. ex. sår i ett finger eller i huvudsvålen. I ett kärnvapenkrig kan en lätt skadad enligt civilförsvarets litteratur ha en brännskada omfattande 20 % av kroppsytan. Detta motsvarar ett helt ben eller hela bröstet eller ryggen. En person med en sådan brännskada kommer ej att få läkarbehandling. Vad man tänker sig för honom förklarades vid samma symposium av överstelöjtnant Hunt:

»Mindre brännskador kommer inte att få full medicinsk behandling. Man kommer att uppmana dem att ta hand om sig själva och varandra och här blir det oerhörda möjligheter för den som har någon fantasi och organisationsförmåga. Tänk er en central enligt principen för en självhjälpsvering. En man vid dörren som visar er till den lämpliga disken allteftersom ni har brännskador i ansiktet, på händerna eller på kroppen. Medicin och förband på disken i stället för kakor och skorpor att placera på den bricka eller påse ni tagit vid ingången. Föreskrifter i stället för prislappar och en dryck innehållande salt och natriumbikarbonat i stället för kontantbetalning. Var inte alltför kritisk emot dessa antydningar. — — —»

2 minuter för varje undersökning – 10 minuter för varje operation

Hur kommer man att ta emot och behandla de skadade? Det kommer att vara arbetsfördelning mellan läkarna, men överste Ahern beräknade att varje läkare under 24 timmar skulle undersöka i genomsnitt 600 patienter och operera 100 av dem. Ahern säger att detta är möjligt om varje undersökning görs på två minuter och varje operation på tio minuter. Detta är kanske inte fullt så fantastiskt som det låter. Om organisationen fungerar som ett urverk, förstklassig och riklig assistans, inga störningar och de bästa moderna sjukhusanordningar kunde de flesta läkare tänka sig att om det vore nödvändigt ge en ungefärlig bedömning av ett antal patienter med skador på två minuter för varje och att hålla på med detta under några timmar. De kunde givetvis inte med denna hastighet ställa vidare exakta diagnoser. Det finns också några operationer av värde som kan göras på nio minuter under samma förutsättningar. Men det är otänkbart att få sådana arbetsvillkor under ett kärnvapenkrig och det visar en viss brist på kontakt med verkligheten när man gör upp planer under förutsättning av deras existens.

Låt oss emellertid för ett ögonblick utgå från dessa planer och följa dem till deras logiska konsekvens. 600 patienter att undersöka på två minuter var blir 1.200 minuter och hundra patienter att operera på nio minuter var

Gå med oss för avrustning!

Med detta motto (Walk with us for disarmament) vandrade lördagen den 9 juli 1960 mer än 3.000 människor nära en mil längs Los Angeles' huvudstråk under poliseskort. Vår bild visar några av deltagarna. Den mörka kvinnan är Anita Restada som var i Köpenhamn vid internationella kvinnodagens 50-årsjubileum och även deltog i Aldermastonsmarschen 1960. Los Angelesmarschen ordnades av ett stort antal organisationer: kväkare, metodister, judar, unitarier (ett religiöst samfund), studenter, fredsföreningar (bland dem fred- och skiljedomsföreningen, kvinnoligan för fred och frihet, kommittén för en sund (sane) kärnpolitik m. fl.). Marschen avslutades med ett möte i vilket mer än 5.000 personer deltog. Där talade bland andra professor Linus Pauling.

blir 900 minuter; sammanlagt 2.100 minuter eller 35 timmar. Med andra ord det arbete som beräknas utfört på 24 timmar tar enligt samma plan 35 timmar. När denna matematiska absurditet påpekades i ett brev till den engelska läkartidningen svarade överste Ahern att de verkliga siffrorna (baseerade på tids- och rörelsestudier) var 1,6 minuter per undersökning och 3,6 minuter per operation!

Problemet att ta hand om ett enormt antal olycksfall kan i praktiken delvis lösas genom svårigheten att undsätta någon från det angripna området. Civilförsvarets träningsmemorandum nr 3 innehåller en karta som visar att efter explosion av en 10-megatonbomb människor kommer att vara inestängda inom ett område på en mil och svårt skadade upp till ett avstånd av nära två mil från explosionen. Enligt civilförsvarets handbok kommer gatorna att vara svårframkomliga inom ett område av drygt två mil från explosionen på grund av spillror som ökar allteftersom man kommer närmare, till dess omkring 8 km från centrum gatorna blir ofarbara så länge de ej röjts upp genom mekaniska hjälpmedel. Dessutom sträcker sig ett »huvudsakligt brandområde» mellan ½ mil och 2 mil från centrum.

2 10-megatonbomber skulle döda 1 miljon londonbor

Civilförsvarets broschyrer skrivna för massspridning antyder (utan att dock direkt utsäga) att räddningsarbete ska pågå ända fram till området för totalförstörelse, dvs. upp till en halv mil från centrum, men det framgår av ovan återgivna siffror att detta blir omöjligt. Dessutom skulle, om detta vore möjligt och om alla instängda och skadade undsattes, den medicinska hjälporganisationen snabbt överväldigas. Av kartan i memorandum 3 framgår att två 10-megatonbomber fällda över London skulle döda omkring en miljon människor, inestänga omkring en miljon och allvarligt skada en tredjedels miljon av de ej instängda. De »lätta» skadorna skulle fördubbla den sista siffran. (Dessa siffror innefattar ej skador genom utfall).

Eldstormar så gott som oundvikliga

Föreslår man verkligen att samla hundratusentals tränade räddningsarbetare och skicka dem längs vägar, som i varje bebyggt område måste vara

Forts. å sid. 17

"Pälsängern"

Våningen ser ut som om någon, efter att ha tömt skåp, lådor och garderober, rört om med en käpp. Familjens fruntimmer kan användas i någon beskäftig goda-råd-spalt, som exempel på hur en kvinna inte ska se ut när make och barn kommer hem till middag. Middagen är ett under av okonstnärlighet, och det luktar.

»Vad luktar det här? — Behöver det lukta här också? Vad är det med er, vad ni ser ut! Och pölsa!» Sonen är indignerad.

»Vi ddt-ar hela våningen mot pälsängern.»

»Päls — vad då?»

»Päls — eller fläskängern, ett litet djur som vi fått som påbröd till vädret i sommar. Har ni inte läst i tidningarna om det?»

»Fick vi djur också, räcker det inte med skördeskadetillägg? Potatispriser-na kommer att bli skyhöga, mjölken blir nog också dyrare, men pölsan klarar sej förstås, enligt lagen om alltings förarglighet.» Pappan ser bekymrad ut.

»Ja, vi fick alltså pälsängern denna förtjusande sommar. Liten skalbagge, som lever av fläsk och pälsar.»

»Mor lilla, då har du slitit i onödan. Du kunde ha låtit dem svälta ihjäl i lugn och ro.»

»I nödfall äter dom gammalt bröd. Brödet, som fanns i ett plåtskrin i skafferiet, skulle ha räckt till föda åt hela kvarterets pälsängar över vintern.»

»Mitt tunnbröd, som jag fick av mor-mor på födelsedan!»

»Min son, tunnbröd kan man inte pietetsfullt bevara som meissenpor-slin, orreforsvaser och dylika presenter.»

»Har dom ätit på't?»

»Om!» Pappan kämpar med skinn-potatisen och tycks först nu uppfatta vad det rör sej om.

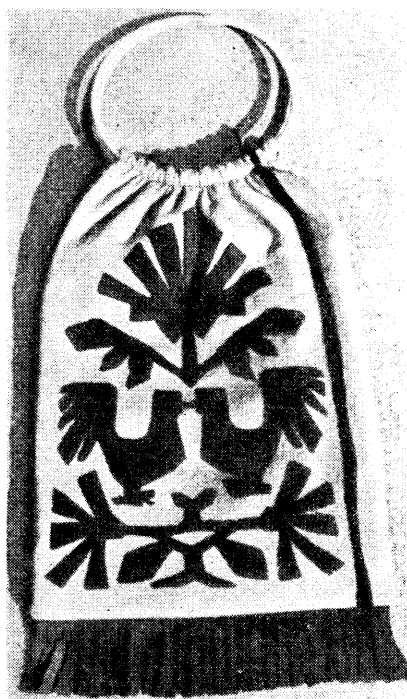
»Har du sett några här? Vicevärden frågade mej en dag i förra veckan, om vi hade kryp i skåpen, men jag sa att jag inte sett några.»

»Pappa lilla», säger dottern lent, »du skulle ha svarat att — det vet du inte, men elefanter har vi inte, för i så fall hade du märkt det —. Hoppas jag!»

Sonen rycker fram till försvar:

»Var du glad för att där pappa ser elefanter, där finns det också elefan-ter.»

MINNA

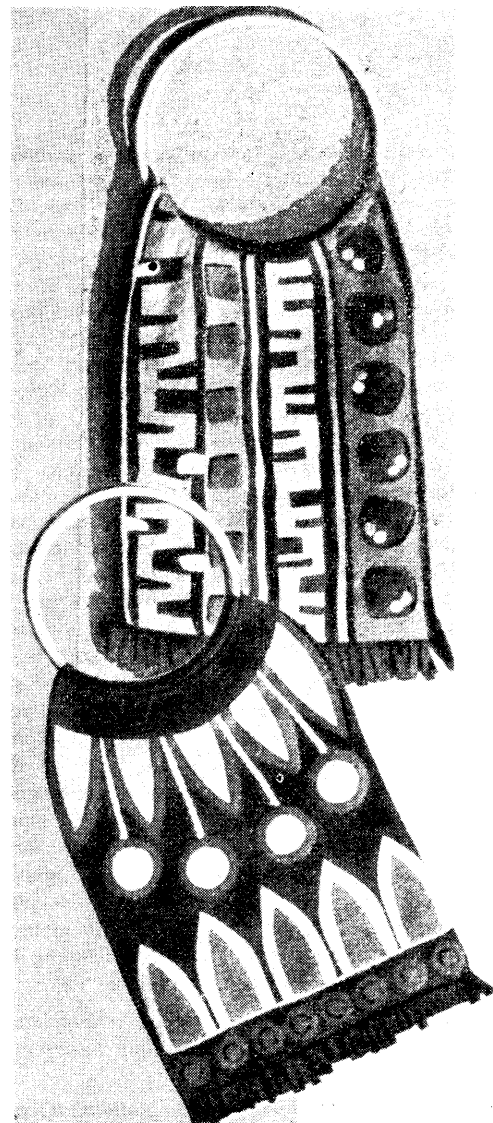

Moderna väskor i filt- applikation

Filt är ett utmärkt material för applikationsarbeten och passar bra för de nu så moderna väsktyperna i påsmodell.

Vad ni behöver för en sådan väska är filt i två starkt kontrasterande färger, en ring av peddigrör och en bit smidig vaxduk till foder.

Tillvägagångssättet är följande: klipp till väskan i lämpligt format, exempelvis 32×40 cm. För applikationerna gör ni först ett pappersmönster. Vik papperet flera gånger, rita mönstret med penna på den översta sidan och klipp. Prova sedan på själva väskmaterialet att mönstret stämmer med bredd och höjd på själva väskan. Kanske måste ni göra mönsterdelarna mindre eller större, prova er fram. När sedan mönstret är som det skall vara för att passa så fäster ni det noga på den filtbit som är avsedd för applikationerna och klipper försiktigt ut det med en skarp sax. Sedan träcklar ni fast mönstret på väskans båda sidor och syr fast det med små smygstygn och

med tråd i samma färg som applikationerna. Använd sysilke och en fin nål, så stygnen blir så osynliga som möjligt.

Så sys väskan samman med maskinsöm, varvid man i nederkanten syr in en dubbel fransrad som man klippt till av filt. Upptill fodras väskan med filt, helst i samma färg som applikationerna, men huvuddelen av fodret bör vara i smidig vaxduk. Det är mycket viktigt därför att filt som bekant inte är något särdeles starkt material. Och dessutom är vaxduk lätt att hålla rent.

Väskan sys inte samman hela vägen upptill. Den del (ca 1/4) som är fodrad med filt lämnas öppen och fodret fästes med små stygn mot ytterdelen. Ringen av peddigrör inpassas innan fodret fästes mot väskans ytterdel.

Får man inte tag i peddigrör kan man göra en tjock snodd av ylle och fästa i båda sidorna som handtag.

Det hela förefaller kanske litet omständigt och arbetsamt, men att det blir en vacker och originell väska är säkert!

Att radio och TV skulle kunna göra mycket mera för att hjälpa och stödja villrådiga föräldrar i olika uppfostringssituationer, är en tanke som länge diskuterats i SKV. Och den 5 december framförde en delegation från förbundet dessa synpunkter till radiochefen Olof Rydbeck och hans medarbetare fru Barbro Svinhufvud och Nils Erik Baehrendtz.

I den brytningstid i vilken vi lever känner sig föräldrarna ofta handfallna och osäkra inför de mötande problemen. Om de vanligaste uppfostringsproblemen rullades upp i TV och radio, så skulle enbart vetskapen om att man inte är ensam om sina problem kunna verka som ett stöd för många. En föräldraskola i radio eller TV kunde ge föräldrarna ett riktigt perspektiv på aktuella svårigheter och uppmuntra dem att söka sakkunig vägledning när så behövs.

Varje barnaålder har ju sina särskilda problem som kunde behandlas var för sig i en föräldraskola av det

De uppvaktande utanför radiohuset: fr. v. fru Birgit Jansson, red. Rodny Öhman, fru Birgit Johansson och och lektor Eva Palmaer.

Föräldraskola kommer i radio

slag förbundet föreslog vid sin uppvaktning. Vad gör man exempelvis när man upptäcker att 6-åringen plötsligt börjar handskas ganska ovarsamt med sanningen eller när redan 4-åringen börjar fråga om döden och vad svarar man när de oundvikliga frågorna om det sexuella kommer? Hur ska man handskas med den lätt sårbara 11-12-åringen som just kommit in i förpuberteten och vad tar man sig till när 14-åringen börjar skolka från skolan?

Ja, vad gör man? Det är inte alltid så lätt att veta vad som är det rätta. Föräldraskolan skulle här kunna bli till en verkligt god hjälp och kanske kunde den medverka till att många problem neddimensionerades till sina rätta proportioner.

För att lyckas riktigt bra i sin fostrar-gärning borde föräldrarna bättre lära känna barnen, inte bara så som de vanligen beter sig hemma utan också lära sig förstå hur barnen möter samhället i sin samvaro med andra jämnåriga i sandlådan, i förskolan, i skolan, på gatan och i gänget. TV och radio skulle kunna hjälpa föräldrarna till en sådan syn på den nya generationens beten- de och dessa skulle få ett bättre begrepp om hur de ska stödja och be-

fordra eller hindra olika tendenser hos de egna barnen.

I en föräldraskola skulle givetvis också ges synpunkter på de anspråk föräldrar och barn har rätt att ställa på samhället självt. Gärna med föredömliga exempel på vad som kan göras kommunalt ifråga om den förebyggande ungdomsvården.

En annan synpunkt som framfördes av delegationen var att radio och TV borde hjälpa till att slå en brygga mellan hemmet och arbetslivet. Inte minst för alla förvärvsarbetande mödrar skulle det kännas som en lättnad om barnen tidigt finge klart för sig att mammas bortaarbete inte är ett uttryck för att hon inte vill vara hemma utan att hennes arbete är nödvändigt både för familjens ekonomi och för hela samhällsmaskineriet.

Alla de synpunkter som framfördes av delegationen delades av radiochefen och hans medarbetare. Men — där fanns ett stort »men» när det gällde TV. Sändningstiden för TV är som bekant mycket begränsad — bara 22 timmar i veckan. En serie av föräldraskolans slag skulle dessutom kräva mycket stora resurser och väldigt lång tid för förberedelserna. Så någon riktigt snar

hjälp skulle man inte kunna tänka sig att få via TV. Ljudradion arbetar med andra resurser och där skulle det vara lättare att förverkliga idén om en föräldraskola, menade radiochefen och ställde i utsikt att en sådan skulle kunna följa på radions äktenskapskola.

Senare har radiochefen Rydbeck brevledes meddelat SKV att han diskuterat med programdirektören i ljudradion om dessa möjligheter och man hade därvid enats om att tanken på en föräldraskola skulle tagas upp till aktiv beredning av vederbörande redaktion.

Vid SKV-delegationens samtal med representanterna för TV-ledningen berättades att det till våren kommer en programserie om Kvinnan i förvärvslivet och där skulle man söka få med synpunkterna om nödvändigheten av att minska klyftan mellan hem och arbetsliv.

Både det positiva svaret från radiochefen och de instämmanden som kommit från andra organisationer och enskilda, visar att det var ett gott och väl motiverat initiativ att kräva föräldraskola i radio eller TV.

BIRGIT JANSSON

Bertil Svahnström:

50 SVENSKAR DELTOG I HOLBAEKMARSCHEN

Nedanstående artikel återges
med författarens tillåtelse ur
AMSA:s tidskrift
»Mot Svensk Atombomb».

Bertil Svahnström

V arför går vi med värkande ben, med blåsor och skoskav? Vad är det för en egendomlig motor som kan sätta i gång tusentals människor att gå, bara gå, mot ett mål som man med moderna kommunikationsmedel — om man nu till varje pris skall tillryggalägga denna sträcka — skulle kunna nå med mycket billigare medel. Ty att gå till fots är inte billigt, i explosionsmotorns och ångans och elektricitetens tidevarv. Det är ett slöseri med kalorier, sulläder och tid.

Vi går inte för att det roar oss, inte för att tävla om vem som kommer fram först, inte för att visa hur duktiga vi är. Vi går av övertygelse.

Var tid har sina metoder för handling och protest. Atomålderns metod för protest är att gå. Inte att gå ett par kilometer och ställa sig och skräma. Inte att gå några kilometer för att hålla tal. Vi går dag efter dag för att demonstrera att vi vill leva, för att vi vill att våra barn ska leva. Vi går för mänskligheten, för framtiden. Vi går för att symbolisera dem som inte längre kan gå, de som dödades av atombombarna i Hiroshima och Nagasaki,

de som kärnvapenproven redan dömt till lidande och för tidig död.

Antikärnvapenmarscherna i England har redan djupt ingripit i det brittiska samhällets utveckling. 100.000 på Trafalgar Square vid Aldermastonmarschens ankomst — kärnvapenmotståndsmajoritet i Labour, två fakta med intimt samband med varandra. Hur många deltagare skall det bli i nästa Aldermastonmarsch?

Nu har vi börjat gå även i Skandinavien. Den 21–23 oktober ägde den första danska antikärnvapenmarschen rum — från NATO-basen Holbaek till Köpenhamn. Det var en mäktig upplevelse.

ER TUR NÄSTA GÅNG!

Nästa gång är det Er tur, sade danskarna till oss svenskar. Vi nickade instämmande, för vi hade en känsla av att det måste bli så, att det kommer att bli så. Kanske till våren...

Holbaekmarschen är en mans verk —

författaren och folkhögskolläraren Carl Scharnbergs. Hur han lyckats genomföra marschen är en gåta, men det är också en gåta hur människor, som sällan går en kilometer i sin normala gärning, plötsligt kan ställa upp i ett led och gå tre och en halv mil på en dag, och så nästa dag nära tre mil och därtill fortsätta tredje dagen. Tron verkar allt. Det är den enda förklaringen.

Holbaekmarschen blev en stor framgång. Vid starten i Holbaek var där 800 människor i stället för beräknade 300–400. Vid ankomsten till Rådhuspladsen i Köpenhamn på eftermiddagen den tredje dagen gick 4.000 demonstranter i tåget trots regn och blåst — mot beräknade 2.000. Vid avslutningsmötet var Tivolis Konsertsal packad med folk. Vad trodde köpenhamnarna, när de fick se alla dessa demonstranter med deras otaliga banderoller och plakat, eftersom Danmarks största tidning, Berlingske, satt en ära i att inte omnämna marschen?

Vi hade räknat med att det skulle bli ett tjog deltagare från Sverige i Holbaekmarschen. Vi blev ett drygt 50-tal. Från Stockholm var vi ett 20-tal. Vi åkte i fyra bilar, ställde dem i Köpenhamn, transporterades i buss till Holbaek och gick tillbaka på tre dagar. Så enkelt var det.

Oktobermorgonen var vänlig och solig vid starten från hamnen i Holbaek. Men ute på de danska slätterna blåste en isig motvind. Var och varannan marschdeltagare bar en banderoll eller ett plakat. Det kändes i den hårda vinden. Men vi var ju inte ute bara för att promenera utan för att demonstrera, så vi tog motvinden med jämnmod.

Danska vapenvägrare hade tillverkat

Några av de många plakat som bars fram under marschen.

INGET STÖRRE INTRESSE...

Om den danska pressens och radions tystlåtenhet visavi Holbaeckmarschen skriver Astrid Pettersson:

Vi kom fram till Köpenhamn. På minuten fyra så som polisen bestämt. Vi var liksom tidsinställda. Klockspelet i stadshustornet dallrade genom regnet. Högtalaren förde orden till tiotusen som väntade. Vi var fyra tusen i tåget. Ändå inte många nog för att TV och press skulle märka oss.

Ett litet kort meddelande till TT. Jag läste i en tidning på undanskymd plats. »Troligen på grund av vädret märktes inget större intresse från allmänhetens sida», stod där. Det var dock fyra tusen som inte kunde beredas plats i Tivoli. Två tusen som gått fick kort till professor Globbs och professor Lundbecks och Ester Brinks föredrag. Vi fick ha Tivoli en timme. Inför den publiken skulle TV-kameror haft fullt pådrag om det varit Alice Babs. Nu var det vetenskapen som talade om årtusendens försämring av arvmassan: — Det som hände före processen i Nürnberg fick ske utan protest. Vi må icke låta detta ske om igen utan protest. Bödlarna som trampade vår jord är icke döda. En desperat pilot har fått makt att trycka på knapparna. Vi har icke något fritt land. Han som fällde bomben över Nagasaki och Hiroshima går nu som en sinnessjuk människa. Han var skickad med döden av ett demokratiskt land. Den der tier er medskyldig. Vi har gått marschen som individer. För de oskyldigt döda som inte kan gå. En marsch för livets bestånd. Danmark är inte längre neutralt! Det är ej heller i krig! Vi som kämpat så nyss och så hårt för vårt land, ska vi stillatigande se att det förrådes än en gång?

Har man då fråntagit svenska och danska folket förmågan att tänka själv? Tror man att det ska gå att tysta oss så som det gick att tysta Tyskland?

Lastbilarna hade lastat ut vårt bagage i vestibulen. Vi tog farväl av varandra, skrev adresser. Vi satt trötta och omtumlade på våra väskor med sovsäckar framför fötterna. De välmakeupade köpenhamnskorna som skulle ha salongen efter oss trädde sina högklackade skor mellan våra våta stövlar. Hade jag varit radioreporter — en Kurt Andersson — och kunnat darra upp stämman till den lidelse jag innerst inne kände, skulle jag klämt fram tårefloder framför högtalarna. Ester Brinks ord: Det är krigsförbrytelse att låta det ske. Det var en krigsförbrytelse större än Hitlers, när ett demokratiskt land fällde bomben över Hiroshima. När förståndet segrar skall de som skickade ut piloten stå inför krigsrätt! Den der tier er medskyldig.

ASTRID PETTERSSON

hundratals plakat med olika paroller. Så kom vi svenskar med vårt »Mot svensk atombomb». Den parollen blev mäkta populär bland våra danska vänner. De bar gärna våra plakat, alltför gärna tyckte vi, för vi hade knappt några själva ibland. Vi tog i stället danskarnas »Vi vil leve» eller »Nei till raketter». Den svenska banderollen från Aldermaston med texten »No Swedish A-bomb» var också med och spelade veteran.

Från Norge hade kommit inte mindre än 100 demonstranter. De hade en stor banderoll med texten »För ett kärnvapenfritt Skandinavien». Den instämde vi alla särskilt hjärtligt i.

Ensam från Finland var den gamle professor Felix Iversen, 71 år. Tillfrå-

gad om varför han med sina år deltog i en så ansträngande marsch, svarade han: »Jag vill inte försumma något tillfälle att arbeta för avrustning, så att jag skall kunna dö lugn.»

På Rådhuspladsen stod 100 nakna flaggstänger, då vi i regn anlände dit. De var uppställda för följande dags FN-firande. Men det dröjde inte länge, förrän kärnvapenmotståndarnas fana vajade på en av dem. »Vi vil leve» flög snabbt upp på nästa flaggstång, och »Den som tiger är medskyldig» på en tredje. (Väldsamma applåder.)

Danskarnas »Nu är det er tur», eka-

de i svenskarnas öron när vi åkte hem. Tack, Carl Scharnberg, det här gjorde du bra!

BERTIL SVAHNSTRÖM

— Släkter skall följa släkters gång — står det på det jul- och nyårskort som tusentals norska män och kvinnor sänt till släkt och vänner.

Norsk marsch mot atomvapen förberedes

Alltsedan Norge på grund av U 2-flyget med Bodö som ändpunkt stått i medelpunkten för uppmärksamheten har breda kretsar av befolkningen — särskilt de intellektuella — reagerat starkt. Officerskretsarna kräver ju ihärdigt atombeväpning och diskussionerna kring detta problem är mycket livliga överallt. Vår organisation, Norsk Kvinnoförbund, som tillhör KDV, har genomfört en del aktioner: kvinnor har burit plakat mot atomvapnen genom Oslos gator och i förorterna delade man ut flygblad och broschyrer om atomfaran under en luftskyddsövning. Och befolkningen reagerade mycket positivt.

När danskarna i oktober organiserade Holbaeckmarschen mot atomvapnen deltog ett hundratal normmän, däribland också kvinnor från vår organisation. Det var en händelse som fick gnistan att tända också hos oss. Oron och ångesten som ligger latent hos de flesta började komma till utbrott. I Stavanger genomfördes ett stort möte där nästan alla kvinno- och ungdomsorganisationer, fackföreningar, fabriker, konstnärer, ja, till och med representanter för teatern och en liberal stortingsledamot skrev under på kravet om att inga atomvapen får finnas på norsk jord.

I slutet av november offentliggjordes i Oslo att en interim initiativkommitté mot atomvapnen bildats, sam-

Forts. å sid. 19

Höstens nedtryckande gråhet, som bär med sig något av pessimism och passivitet, kan inte bättre skingras än med en utlandsresa, där man får delta i en sammankomst genomsyrad av gemenskap och varma, mänskliga känslor.

Årets rådsmöte, som sammanföll med KDV:s 15-årsjubileum, hölls i Polens huvudstad 29 november—5 december. Man kunde knappast tänka sig ett lämpligare forum för förhandlingarna än Warszawa, staden som så brutalt härjades av kriget och vars tragik alltjämt kan skådas genom delvis kvarstående ruiner, monument och minnestavlor över de som mördats under kriget. Vi kände att den hjärtlighet och glädje med vilken vi togs emot var levande och uppriktigt och jag vet att Warszawaborna hyste respekt och för-

Några förgrundsgestalter i KDV: Fr. h. dr Andrea Andreen, mme Eugénie Cotton, generalsekr. mme Carmen Zanti och mme Maria Maddalena Rossi.

Helena Svantesson:

Nedrustningen och försvaret av de mänskliga rättigheterna huvudteman vid KDV:s rådsmöte

ståelse för vårt förbund, vars främsta syfte ju är arbetet för freden.

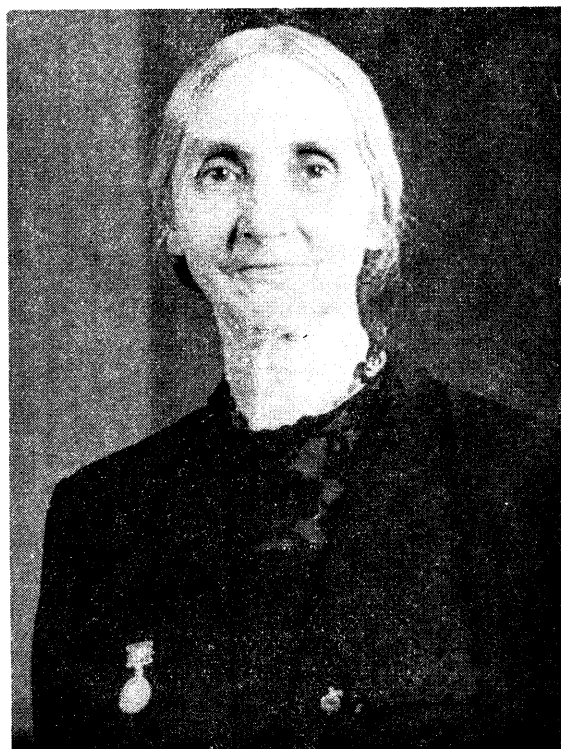
I rådsmötet deltog 136 delegater och observatörer från 60 länder. Afrikas, Asiens och Amerikas länder blir allt mera representerade för varje gång. I år deltog 13 afrikanska, 13 asiatiska, 12 amerikanska och 22 europeiska länder samt Australien i rådsmötet. Det var särskilt roligt att se representanter för en rad afrikanska stater som nyss erövrat sin självständighet såsom Ghana, Mali, Nigeria och Guinea, eller som strider aktivt för sin frihet såsom Algeriet, Kenya, Kongo, Togo, Zanzibar och Bazutoland. Från USA deltog 6 kvinnor i förhandlingarna. En av dem, en värdig och kultiverad dam, representerade Negerkvinnornas, aktionskommitté. En annan representerade »First Unitarian Church», en amerikansk religiös riktning med fredsvänliga och progressiva drag. Den sistnämnda delegaten var oerhört intagande med sitt livliga sätt och sprudlande intresse. Den unga kubanska republiken kunde nu sända 8 kvinnor, alla mycket vackra och livliga.

En av dem, en gråsprängd älskvärd dam i 50-årsåldern, berättade för mig att en av delegaterna hade kämpat i bergen under revolutionen. Hennes egen son stupade under striderna.

Mötet öppnades av förbundets ordförande Madame Eugénie Cotton, som med sin varma, klara och värdiga personlighet införde en högtidsstämning i salen.

Förhandlingarna rörde sig kring tre huvudpunkter: *KDV:s verksamhet under de gångna 15 åren, nedrustningsfrågan och försvaret av de mänskliga rättigheterna.*

De två sista problemen diskuterades livligast. Genomgående var tanken att allmän nedrustning och förbud mot atomvapen och andra massförstörelsemedel är villkor för fredens bevarande. De alltjämt växande rustningsutgifterna skulle i stället kunna användas för sociala ändamål så att hunger, sjukdomar och arbetslöshet bekämpades. Japans delegat, madame Naoko Takada, samt ordföranden i Japanska rådet mot atom- och vätebomben, prof. Kaoru Yasui, påminde om de fruktansvärda

KDV:s ordf. mme Eugénie Cotton.

verkningarna av atombomben över Hiroshima och Nagasaki och om strålningseffekten av de amerikanska vätebombsexperimenten i Bikini.

Diskussionen om försvaret av de mänskliga rättigheterna inleddes av ledamoten i italienska parlamentet, prof. Anna Matera. Deklarationen om de mänskliga rättigheterna antogs av FN ännu medan världen skakades av fascismens verkningar. Deklarationens principer grundas på idén att alla människor föds fria och likaberättigade utan hänsyn till ras, färg, kön, språk, politiska åsikter, nationell och social härkomst eller förmögenhet, att var och en har rätt till livet, till friheten och till personlig trygghet, och att ingen får utsättas för slaveri, tortyr, brutal behandling eller förödmjukelse. Deklarationens 30 artiklar omfattar vidare en rad andra principiella rättigheter bl. a. lika lön för lika arbete, moderskapsskydd och rätt till obligatorisk och kostnadsfri skolundervisning. Att förverkliga deklarationens principer skulle skapa förutsättningar för kvinnornas frigörelse och likaberättigande, för rättvisa, frihet och fred. Men 15 år efter deklarationens antagande finns fortfarande många länder där dessa principer kränks.

KDV har alltid kämpat mot förföljelser och förtryck och har inför världen velat avslöja våldshandlingar i olika länder. En KDV-kommission sam-

mansatt av jurister har hösten -59 undersökt förhållandena i Spanien och konstaterat en oerhörd terror där. Politiska fångar utsättes för tortyr, massarresteringar pågår alltjämt, undantagstillstånd råder och militärdömsstolar dömer. KDV har vidare ansett som sin uppgift att undersöka och avslöja inför världen vad de algeriska flyktingarna måste gå igenom. Den fruktansvärda terror som dagligen utövas mot den algeriska befolkningen står inte den tyska fascismens brutalitet efter. Förhållandena i Sydafrika är lika omänskliga. En liknande situation finner man i ett skriande stort antal andra länder som Grekland, Syd-Amerika, Syd-Vietnam, Jordan, Förenade Arabrepubliken, Iran, Kamerun och en del andra kolonialländer.

*

Efter fru Materas gripande inledning kom kvinnorna från de förtryckta länderna fram och berättade sanningen om hur deras folk lever. De flesta var mycket unga, modiga och helt gripna av sin mission. Man kände att bakom deras ord låg intensiva känslor och bittra erfarenheter. Deras ansikten var uttrycksfulla och vackra som hos människor som har något att ge. Särskilt de unga afrikanska flickorna från Kenya, Kongo och Togo gjorde starkt intryck på mig. Den milda och lugna studentskan från Kenya talade om för-

Ett av världens mest skakande minnesmärken är det över ghetton i Warszawa.

Torget i Gamla stan i Warszawa, in i minsta detalj återuppbyggt så som det var innan fascisterna lade staden i ruiner.

följelserna i hennes hemland. Som 12-åring bevittnade hon hur hennes far torterades, misstänkt för att tillhöra mau-maurörelsen. Själv kastades hon då i fängelse, ett barn bara. Hon sade bl. a.: »Kära systrar, hur kan ni vänta er att vi, Kenyas folk, kan förstå ordet fred om vi endast lärt det ur en ordbok? Vi har inte haft fred i vårt land sedan jag föddes.» Innan Kenya blev en koloni, hade kenyafolket utvecklats efter sitt eget mönster med egen kultur, eget sätt att tänka och leva. Med kolonialismens inträde bröts detta afrikanska samhälles nationella utveckling, liksom på många andra håll i Afrika.

En annan stark personlighet som fäste sig i minnet var den unga algeriska kvinnoläkaren Nefissa Hamoud. Med brinnande inlevelse målade hon för oss situationen i Algeriet. Hon visste vad hon talade om. I två år hölls hon i fängelse och koncentrationsläger och torterades tillsammans med hundratals andra kvinnor, som liksom hon kämpa-

de för landets frihet. Förtrycket i Algeriet är av gammalt datum, över 100 år gammalt. Sedan det algeriska krigets början för över 6 år sedan har terrorvägen svept sig över hela landet, och gör att människornas vardagsliv är fyllt av lidande och osäkerhet. En miljon människor, övervägande civilbefolkning har dödats under den tiden genom tortyr, avrättning eller bombardemang. Omkring 1/2 miljoner människor hålls fängslade i koncentrationslägren och fängelserna och utsättes för omänsklig tortyr. Två miljoner, övervägande kvinnor och barn, har stängts in i s. k. förflyttningsläger, där 3.000 barn dör varje vecka av hunger och sjukdomar! 300.000 flyktingar utan hem och arbete befinner sig vid tunisiska och algeriska gränsen.

Representanter för en lång rad andra länder i Asien, Afrika, Sydamerika men även i Europa, såsom Grekland och Spanien, skildrade sina folks tragiska läge och vädjade om solidaritetsaktioner och hjälp. Man fick klarare än någonsin en bild av hur en stor del av världens befolkning berövas rätten till livet och till friheten. Man fick klart för sig vad kolonialförtrycket för med sig av terror och fattigdom.

En känsla av djupt samförstånd dominerade mötet och präglade de resolutioner som antogs. I huvudresolutionen ställer kvinnorna en del aktuella krav angående allmän och total avrustning, nationell oavhängighet och fredlig samexistens mellan folken. Till FN och en del internationella organisationer riktades ett budskap där man med utgångspunkt från Deklarationen om de mänskliga rättigheterna protesterar mot dess kränkning i en rad länder och appellerar

a) att specialdomstolar och undantagstillstånd avskaffas i alla länder där politisk förföljelse råder.

b) att all tortyr skall förbjudas.

c) att allmän och total amnesti för alla politiska fångar införes.

d) att alla bestämmelser som innebär att man politiskt undertrycker någon nationalitet skall upphävas.

Dessutom avsändes bl. a. ett telegram till FN:s generalförsamling om att erkänna kolonialländernas och kolonialfolkens oavhängighet och ett telegram i Algerietfrågan.

*

Det skulle vara orätt att i detta sammanhang inte säga något mera om Warszawa. Staden är onekligen sympa-

Världens första kvinnliga statsminister

Ceylon, den natursköna ön i Indiska oceanen, invånare 9 miljoner, har som första stat i världen valt en kvinnlig premiärminister: 44-åriga *Sirimavo Bandaranaike*, mor till tre barn, änka till premiärminister Solomon Bandaranaike, den framsynte statsmannen som mördades för en tid sen av en politisk motståndare.

Då Madame Bandaranaike erfor att folket valt henne till premiärminister iförde hon sig en bländande vit sari, trädde ut på parlamentsbyggnadens balkong, hälsade folkmassan med sammanförda händer och — brast i gråt.

Mme Bandaranaike är född i en buddhistisk överklassfamilj och hon fick sin utbildning i den bästa katolska skolan i Colombo. Sina tre barn har hon sänt i katolsk skola fast hon själv är buddhist och ivrig anhängare av barnbegränsning.

Vad var det som föranledde familjmodern att lämna det fridfulla hemlivet för politiken? Enligt en vän till premiärministern har hon besvarat frågan så här: »Som mor och maka kände jag att intressen utanför hemmet är bra

tisk och mycket levande. Man har en känsla av ständig utveckling och rörelse. Människorna intresserar sig livligt för allt omkring dem, kulturlivet är intensivt, nya hus och gator växer snabbt och förändrar Warszawas fasad för varje gång man återkommer dit. Man bygger nu vackrare och bättre än förr, och det finns kvarter där moderna, färgglada hus lyser upp. Men den för några år sedan med pietet återuppgygda Gamla stan är fortfarande vackrast av allt och i de smala gränderna med sina lustiga, små kaféer och hantverkarverkstäder, prydda med vackra skyltar i smide, finner man lugn och stämning. Därifrån kan man promenera till den gamla stadsmuren Barbakan som om man så vill, för oss till floden Wislas stränder. I det gamla ghettoområdet, som efter judarnas uppror under kriget helt jämnades med marken, växer allt flera moderna hus upp. Ännu för några år sedan låg denna stadsdel helt öde och dominerades av det uttrycksfulla monumentet, som det judiska folket skänkte sina kämpar och martyrer i ghettot. Trots att endast

Sirimavo Bandaranaike.

både för äktenskapet och kvinnan själv. Också mannen får då stimulerande omväxling och vardagsslentrianen vinner inte insteg i hemlivet. Inte heller då barnen växer upp är det skäl för kvinnan att dra sig tillbaka i isolering och överksamhet. Det krävs naturligtvis tålmod från familjens sida, för då är man tvungen att försumma den.»

Från denna utgångspunkt gick Sirimavo Bandaranaike in för att väcka de singalesiska kvinnorna till politisk medvetenhet. Redan som tonåring gifte hon sig med Solomon Bandaranaike, då minister i provinsregeringen. Inom kort valdes hon till ordförande för

en bråkdel av den judiska befolkningen överlevde kriget, har man under de sista åren åter knutit an till dess kulturs bästa traditioner. Den stora skådespelerskan Ida Kaminska's sevärda judiska teater spelar för fulla hus, författarna Schalom Aleihem och Efraim Kaganowski säljes blixtnabbt ut till sista exemplar och den nyutkomna lilla samlingen av judiska aforismer och berättelser var redan utsäld.

Vill man gå på teater i Warszawa har man ett rikt urval av både klassiskt och modernt i de nära 20 teatersalongerna. Shakespeare, Racine, Schaw, Romain Rolland, Platon och ett par polska klassiker gavs samtidigt vid sidan av Arthur Miller och Leon Kruckowski. Studenternas två satirteatrar och revyteatrar »Syrena» och »Buffo» ger både en högkonstnärlig underhållning och en djärv kritik av vissa rådande missförhållanden.

Det är med glädje jag minns denna resa, där jag mötte så många värdefulla människor och där jag fick delta i arbetet för en människovärdigare värld.

HELENA SVANTESSON

kvinnoorganisationen Lanka Mahila Samiti, som småningom blev en så viktig faktor i hela landet att det då regerande förenade nationella partiet indrog dess statsunderstöd under motivationen att den bedrev politisk verksamhet. Solomon Bandaranaike återställde understödet sedan han blivit premiärminister 1956.

Mme Bandaranaike är en livlig debattör. Hon är också en modig kvinna. Då en buddhistmunk i gul kåpa avlossade de sex skott som ändade hennes makes liv kastade hon sig över attentatören och hjälpte till med att avväpna honom.

Då nyval skulle förrättas i Ceylon var det först efter lång tvekan som änkan beslöt ställa upp som premiärministerkandidat. Hon fick majoritet, låt vara en knapp sådan, över nationella partiets kandidat, den 49-åriga cambridgeutbildade Barrister Dudley Senanayake. I kampanjen reste hon omkring i hela Ceylon. Hennes spåda, låga stämman bröts ofta i snyftningar. »Ofta händer det i livet saker vars orsaker man inte vet», säger den nya premiärministern, »men min väg i politiken innebär inte ett steg ut i det okända. Jag vill följa min makes program och se det förverkligat.»

Förutom premiärminister är mme Bandaranaike utrikesminister och dessutom — försvarsminister. Hon har lovat förverkliga den sedan länge aktuella nationaliseringen av banker och försäkringsbolag. Än så länge tvekar hon att nationalisera sådana utländska investeringar som téplantagerna, som ägs av briter.

Insamlingen för PS-aktionen

En rad av våra SKV-avdelningar har låtit inkomsterna från luciafesterna gå till PS-aktionen. Hitills inkomna medel redovisas nedan.

Tväråns SKV-avd.	25:—
Mölnåls SKV-avd.	30:—
Sundbybergs SKV-avd.	25:—
Västerviks SKV-avd.	20:—
Södertälje SKV-avd.	25:—
Ljusdals SKV-avd.	25:—
Matfors SKV-avd.	10:—
Avesta SKV-avd.	100:—
Borlänge SKV-avd.	25:—
Huskvarna SKV-avd.	50:—
S:t Görans SKV-avd., Sthlm	15:—
Karlstads SKV-avd.	15:—
Malmö SKV-avd.	351:60
Solna SKV-avd.	50:—
Västerås SKV-avd.	72:50
Skövde SKV-avd.	50:—

889:10

Karina

heter denna unga västerbott-niska, som häromdagen besökte vår redaktion (dock utan att ha sin sköldpadda med). Eftersom Karina visade sig vara en mycket angenäm bekantskap beslutade vi på rak arm att låta henne komma in i tidningen. I höst börjar hon skolan, så småningom kanske hon blir oss en flitig medarbetare?

EN DAG HOS ELLEN...

Forts. fr. sid. 16

Nu skyndar hon med den siste lille hon har hemma ned till Apeldal, och Nisse skyndar före.

Ellen kammar sitt långa svarta hår och har munnen full av hårnålar. (Sally har klippt av sitt hår), hon plockar dem i knuten en efter en, räcker Sally brevet och hon läser.

— Får jag låna av dig?

— Vilken fråga, Ellen, du får dem av mig. Och Sally räckte fram hundra kronor.

— Har Bruno sänt dig pengar igen?

— Ja.

Ellen drar ivrigt kläderna på sig. Så mycket pengar behöver jag inte. Ja för resten, jag tar dem, kanske jag får Bernhard med mig hem och då behövs de. Tänk, Sally, att Bruno förtjänar så bra. Vad gör han? Han är stor nu. Tjugo år, över på det?

— Han dansar med fina damer på en fin restaurang i Paris och får betalt för det.

Sally ser litet spotskt på Ellen.

Men Ellen drar i sina kläder, knyter och knäpper och förstår inte vare sig spotska blickar eller det underliga i att damer betalar vackra pojkar för danser.

— Det förstår jag, säger hon troskyldigt, det förstår jag gott, så vacker som han är, att rika damer gärna betalar för att dansa med honom. Tänk bara att komma sig ut så där.

Ellen ser ej att stora tårar droppar ur Sallys ögon, Sally som sällan gråter, och såg hon tårarna så skulle hon aldrig tro att de rann för Bruno, som har det så bra, utan för hennes skull, för Ellens och Bernhards skull.

I isolerade trakter, där skogen står och ruvar, där byarna ligger glest, där små hat växer till stora onda drakar, där kan hända att hat och blindhet under mörka nätter drar trådar över den

svarta vägen att vandraren må stupa. Nidingarna sitter på avstånd och skratrar i mörkret då de hör jämmern eller förbannelserna från dem som snavat.

— — —

Redan nästa dag är Ellen hos sin man på sjukhuset.

— — — han kommer att leva men har skadat sin rygg, kommer aldrig att kunna arbeta mer.

— — —

Efter månader kommer han hem till Apeldal igen, kommer samtidigt med våren och lärkorna.

Maria i Vide, som har litet av sitt gamla sinne kvar, säger:

— Han får femtonhundra kronor om året för rakt ingenting, har man hört på maken?

Men Videbonden, stor och strålande och grov i rösten, skriker:

— För ingenting? Är du galen, människa! Han har ju brutit sin rygg. Jag vill ej bryta min rygg för femton miljoner kronor, och riksförsäkringen skall väl någon nytta göra.

— — —

Ja, här kunde Ellens saga sluta och här kunde den börja. Men ro blev det över Apeldalen, och aldrig har väl en skogsrand, sol och måne och stjärnor älskats så av en man som av honom, den lame där i Apeldal, som snuddat vid dödens isande bitterhet och nu glömt allt, för enbart glädjen att leva. Leva, andas, höra röster, tala, känna dofter, känna värme. Se barn och hustru.

— Det är möjligt hade doktorn sagt, att han om något år kan röra sina händer.

Bernhard var erövrad för sitt hem för alltid.

det. Han tycker livet är fullt och helt just nu.

Nisse har rätt ofta fått en slunk med vid något dukat bord framme i byn, och det var höjden av hans äregirighet att det hemma skulle finnas dukat bord med fin mat för den att sätta sig till som var frusen och hungrig och som sken upp och blev glad inför läckerheterna.

— Var så god, säger Ellen till den sistkomne, sitt ned och tag en bit mat, det räcker nog, jag skalade mycket potatis. Och man sätter sig till bords. Pelle och Sven bär sig åt som de vore på kalas var dag och Nisse han är mätt av bara trivsel.

Den nye farbrorn och juden kommer överens om att det är mycket sämre tiden nu än före kriget.

— Inte hjälpte det att så många dödades, vi är för många ändå, säger skogsarbetaren, och hans markerade ansikte med dess talande linjer ser hopbitet och hatfullt ut. Det finns de som påstår att man krigar, måste kriga, för att folken är för talrika. Ja-a, många skrivmänniskor är allt dummare än en skogshuggare.

— Inte blir det bättre för man dödar och krigar, vi är inte för många människor, vi är för många som är dumma, säger juden.

Ellen ber alla ta för sig och säger sen:

— Det värsta är att folk lärde sig stjäla och brygga brännvin under kriget.

— Ja, bränn-vin, säger skogsarbetaren.

Ellen tar fram mera potatis och skogsarbetaren säger:

— Jag brukar koka kaffe i skogen. Jag har en strut kaffe och socker i rocken. Jag kunde inte koka i dag i regnet, frun kan koka efter maten om hon vill ha besvär. Det som blir över kan frun behålla. Jag har inget annat att betala nattlogiet med. Man äter och pratar och Nisse hjälper till att duka av och så sättes kaffepannan på igen.

Skogsarbetaren säger:

— Det är väl ett svårt språk, ryskan. Det är ju ryska judarna talar?

— Ja, jag talar rysk språk, det är kanske svårt att lära men svensk är en mycken svår språk.

— Tala något på ryska, ber Nisse.

— Sjung något på det språket, ber Pelle blygt.

Och medan pannan kokar och Ellen torkar kopparna, lyssnar de andäktigt på den lille juden, som med mjuk baryton sjunger en visa på det underliga språket. De mjuka konsonanterna och den behagliga rösten öppnar deras sinnen på glänt, trots att de ej förstår orden. Ellen sätter sig och låter vara att skramla med kopparna. Nisse vill inte byta med någon framme i byn just nu. Det är doft av saga och främmande land i hans hem.

Skogsarbetaren frågar:

— Vad handlade sången om? Var den religiös eller var det en sån där kungsång?

— Nej, nej, det är en jiddisk sång, en äkta jiddisk sång, fast på rysk språk. Den handlar om tur. Att vare kung är

ing-gen-ting mot att vare född med tur. Den som är född med tur kan bli jordens främste man, kan bli kejsare över hele jorden, och den som är vis säger: »Ge mig icke pengar eller makt, giv mig tur». Att vare fattig kan vara en stor tur för många. För den mycket lärde, för den som skall finne opp store ting är rikedom kanske ett hinder. Pengar måste skötas, det är stort arbete med mycket pengar. Den som fått stort förstånd, han har tur, det handlar den visen om.

Skogsarbetaren ser begrundande ut och för »de tre» har öppnat sig oanade vidder.

— Ja, tur kan den fattige ha likaväl som den rike, säger Ellen och tänker på affären med vantar för fem år sen.

Stormen tjuter i spjället och regnet strilar, mörkret står som en mur utanför, men inne sitter man och dricker kaffe på maten. Dyligt hör till kalas. Kaffe på maten. Man grubblar litet över livet, det rika, härliga, svåra, fatiga, odrägliga livet.

En trist dag hade det varit för dem alla, så trist att Nisse räckt ut tungan åt sin egen mor, henne som han skulle kunnat gå på törntaggar för. Men oväntat bra och trevlig var dagen slutad för dem alla. Morgondagen. Ja, det var tids nog att tänka på den när den kom. Livet vore outhärdligt utan dessa glimtar, då bordet dukas till fest med det sista som finns i skåpet, och frusna och trötta gäster bjuds till bords, alldes som man ej behövde fråga ett dugg efter vad som gick åt. At gick ju allting i alla fall.

Så bäddar man på köksgolvet till de främmande; sängkläderna räcker bättre då. Ellen och de tre ligger i farfars kammare. Ellen ligger länge vaken. Tänker på nya strumpor, på rocken till

Nisse som är omöjlig att sy, tänker på att dessa regndagar är fridagar där borta på Bernhards arbetsplats, då spelas kort och drickes, inget blir över till dem därhemma. Tänker på att hon får lov skaffa säd till hönsen. Ägg är det enda hon kan få någon krona för. Ja, också får hon väl lov skriva till skolläraren att Nisse måste ha skor, socknen får betala, det är så gruvsamt, hon har dröjt i det längsta, men pojken måste ha skor. Gudskelov han har nya strumpor nu, dem måste han ha hela skor till. Vad hjälper strumpor om vattnet rinner ut och in. Så somnar Ellen.

En femtioårig skogsarbetare får sina vanor.

När klockan är fem i första gryning-en stiger han upp och lagar sig tyst i väg. Han vill inte besvära i onödan eller ta emot något av fattigt folk. Det var hans vana att inte ta emot något av fattigt folk.

Klockan sex tittar juden genom rutan, regnet fortfar att strila, han lägger sig ned igen. Han måste vänta på torrt väder, hans varor blir förstörda annars.

Så kommer Ellen och Nisse ut.

— Det är så stark sump så det blir bra kaffe, säger Ellen. Och vidare: Jag kan inte skicka Nisse till skolan i dag heller, han har ingen rock.

Och kaffedoftan sprider sig igen och alla dricker nytra och morgonpigga. Det visar sig att den lille juden är fin-skräddare. Han syr om den gamla gröna rocken, som är skänkt till landstörmen och såld på auktion. Han vänder avigsidan utåt och tyget ser ut som nytt. Han sätter slejf i ryggen, pressar och stickar, och mor träcklar och syr i foderfickor och Nisse får sin barndoms finaste rock.

Och Nisses gamla rock lagar juden upp, sätter fickor frampå att det värst

Snöyra, en ra och bitande vind som går genom mörk och ben. Och när vinden lagt sig och gator och torg är vitpudrade, ja då kommer regnet igen och färvandlar allt till en otäck sörja som så småningom försvinner i kloakerna. Billigt för stadens renhållning men trist för invånarna. I denna solfattiga bedrörliga vinter...

det. Han tycker livet är fullt och helt just nu.

Nisse har rätt ofta fått en slunk med vid något dukat bord framme i byn, och det var höjden av hans äregirighet att det hemma skulle finnas dukat bord med fin mat för den att sätta sig till som var frusen och hungrig och som sken upp och blev glad inför lækkerheterna.

— Var så god, säger Ellen till den sistkomne, sitt ned och tag en bit mat, det räcker nog, jag skalade mycket potatis. Och man sätter sig till bords. Pelle och Sven bär sig åt som de vore på kalas var dag och Nisse han är mätt av bara trivsel.

Den nye farbrorn och juden kommer överens om att det är mycket sämre tider nu än före kriget.

— Inte hjälpte det att så många dödades, vi är för många ändå, säger skogsarbetaren, och hans markerade ansikte med dess talande linjer ser hoppsatt och hatfullt ut. Det finns de som påstår att man krigar, måste kriga, för att folken är för talrika. Ja-a, många skrivmänniskor är allt dummare än en skogshuggare.

— Inte blir det bättre för man dödar och krigar, vi är inte för många människor, vi är för många som är dumma, säger juden.

Ellen ber alla ta för sig och säger sen:

— Det värsta är att folk lärde sig stjäla och brygga brännvin under kriget.

— Ja, bränn-vin, säger skogsarbetaren.

Ellen tar fram mera potatis och skogsarbetaren säger:

— Jag brukar koka kaffe i skogen. Jag har en strut kaffe och socker i rocken. Jag kunde inte koka i dag i regnet, frun kan koka efter maten om hon vill ha besvär. Det som blir över kan frun behålla. Jag har inget annat att betala nattlogiet med. Man äter och pratar och Nisse hjälper till att duka av och så sättes kaffepannan på igen.

Skogsarbetaren säger:

— Det är väl ett svårt språk, ryskan. Det är ju ryska judarna talar?

— Ja, jag talar rysk språk, det är kanske svårt att lära men svensk är en mycken svår språk.

— Tala något på ryska, ber Nisse.

— Sjung något på det språket, ber Pelle blygt.

Och medan pannan kokar och Ellen torkar kopparna, lyssnar de andäktigt på den lille juden, som med mjuk baryton sjunger en visa på det underliga språket. De mjuka konsonanterna och den behagliga rösten öppnar deras sinnen på glänt, trots att de ej förstår orden. Ellen sätter sig och låter vara att skramla med kopparna. Nisse vill inte byta med någon framme i byn just nu. Det är doft av saga och främmande land i hans hem.

Skogsarbetaren frågar:

— Vad handlade sången om? Var den religiös eller var det en sån där kungssång?

— Nej, nej, det är en jiddisk sång, en äkta jiddisk sång, fast på rysk språk. Den handlar om tur. Att vare kung är

ing-gen-ting mot att vare född med tur. Den som är född med tur kan bli jordens främste man, kan bli kejsare över hele jorden, och den som är vis säger: »Ge mig icke pengar eller makt, giv mig tur». Att vare fattig kan vara en stor tur för många. För den mycket lärde, för den som skall finne opp store ting är rikedom kanske ett hinder. Pengar måste skötas, det är stort arbete med mycket pengar. Den som fått stort förstånd, han har tur, det handlar den visen om.

Skogsarbetaren ser begrundande ut och för »de tre» har öppnat sig oanade vidder.

— Ja, tur kan den fattige ha likaväl som den rike, säger Ellen och tänker på affären med vantar för fem år sen.

Stormen tjuter i spjället och regnet strilar, mörkret står som en mur utanför, men inne sitter man och dricker kaffe på maten. Dyligt hör till kalas. Kaffe på maten. Man grubblar litet över livet, det rika, härliga, svåra, fatiga, odrägliga livet.

En trist dag hade det varit för dem alla, så trist att Nisse räckt ut tungan åt sin egen mor, henne som han skulle kunnat gå på törntaggar för. Men oväntat bra och trevlig var dagen slutad för dem alla. Morgondagen. Ja, det var tids nog att tänka på den när den kom. Livet vore outhärdligt utan dessa glimtar, då bordet dukas till fest med det sista som finns i skåpet, och frusna och trötta gäster bjuds till bords, alldes som man ej behövde fråga ett dugg efter vad som gick åt. Att gick ju alltid i alla fall.

Så bäddar man på köksgolvet till de främmande; sängkläderna räcker bättre då. Ellen och de tre ligger i farfars kammare. Ellen ligger länge vaken. Tänker på nya strumpor, på rocken till

Nisse som är omöjlig att sy, tänker på att dessa regndagar är fridagar där borta på Bernhards arbetsplats, då spelas kort och drickes, inget blir över till dem därhemma. Tänker på att hon får lov skaffa säd till hönsen. Ägg är det enda hon kan få någon krona för. Ja, också får hon väl lov skriva till skolläraren att Nisse måste ha skor, socknen får betala, det är så grusamt, hon har dröjt i det längsta, men pojken måste ha skor. Gudskelov han har nya strumpor nu, dem måste han ha hela skor till. Vad hjälper strumpor om vatt-net rinner ut och in. Så somnar Ellen.

En femtioårig skogsarbetare får sina vanor.

När klockan är fem i första gryning-en stiger han upp och lagar sig tyst i väg. Han vill inte besvära i onödan el-ler ta emot något av fattigt folk. Det var hans vana att inte ta emot något av fattigt folk.

Klockan sex tittar juden genom rutan, regnet fortfar att strila, han lägger sig ned igen. Han måste vänta på torrt vä-der, hans varor blir förstörda annars.

Så kommer Ellen och Nisse ut.

— Det är så stark sump så det blir bra kaffe, säger Ellen. Och vidare: Jag kan inte skicka Nisse till skolan i dag heller, han har ingen rock.

Och kaffedoftan sprider sig igen och alla dricker nytra och morgonpigga. Det visar sig att den lille juden är fin-skräddare. Han syr om den gamla grö-na rocken, som är skänkt till landstör-men och såld på auktion. Han vänder avigsidan utåt och tyget ser ut som nytt. Han sätter slejv i ryggen, pressar och stickar, och mor träcklar och syr i foderfickor och Nisse får sin barndoms finaste rock.

Och Nisses gamla rock lagar juden upp, sätter fickor frampå att det värst

Snöyra, en rå och bitande vind som går genom mörk och ben. Och när vinden lagt sig och gator och torg är vitpuddrade, ja då kommer regnet igen och färrändlar allt till en otäck sörja som så smaningom försvinner i kloakerna. Billigt för stadens renhållning men trist för invånarna. I denna solfattiga bedrörliga vinter...

slitna blir dolt, sätter en krage på av den gamla rocken som går att fälla upp över örnen och så har Pelle också en rock. Och Nisse säger:

— Vi har tur, farbror. Tänk, strumpor och rockar på en gång. När en väl fått tur så får en väl behålla den.

— Du ville ge mej dine ägg, det är ofta en får köpe sej tur på det sättet. Men folk köper sämre vara för dyrare pris, folk är så underliga. Nisse förstår inte, men han har lärt sig melodien till den underbara visan och han försöker sätta svenska ord till den.

Då solen börjar skina och juden axlar sitt knyte har han redan en vers färdig.

Solen skiner ute den korta höstdagen och inne är stämningen gladare än på länge. Kanske man kan börja igen, det går nog, inte tappa modet bara. Bernhard är ju snäll och nykter långa tider, det är kamraterna, bröderna som lockar. Dålig arbetsförtjänst har det varit. Man är redo att förlåta, att överskyla. Att börja på nytt.

Det värsta var ju den gången det skvallrades om Bernhard och glada flickan, då brydde man sig ej om livet mer. Man ville bli fri, ville ordna med sina många pengar som regnade ned av en slump, regnade över en tack vare en snaskig nationaldräkt, och krigshets. Dessa pengar som smalt undan så fort, till skulder, till litet inköp, dyra och dåliga kläder. Men glada flickan ville ju inte Bernhard något, alltihop var lögn, ryktet ljög och livet blev ljust igen. Sen var det mörkt, många, många gånger, men aldrig som då. Nu ska man börja omigen, tänka ut något, sätta i gång med något. Lill-Bernhard är ju ute och tjänar, han är ju skötsam, är som en stor karl. Ja, det kommer nog att gå bra.

Då stiger ödet in genom dörren till Apeldal.

Tok-johan är det och ödet bär han med sig i ett brev.

Ellen bryter det, läser underskriften: Nilsson, ingenjör.

»Er man allvarligt skadad, ingen fara för livet föreligger...»

— — —
Allt blev grått, allt som varit, som är, allt utom en myr med frusna tranbär och en glad ung man med bär i sin hattkulle och ett torp med aplarna fulla av blom en junidag, och en grå snäll gamling, allt försvinner, endast lyckans korta dag står fram och hjärtat sväller åter av ömhet, av kärlek.

— — —
Nisse springer till Mårbo, mamma måste låna respengar, far är skadad. Sally har pengar, Sally är aldrig utan pengar nuförtiden. Bruno lär sända henne pengar, och arbetsföreningar och den fina målarinnan. Sally följer med till Apeldal. Den minste är sju år och följer också med, de andra barnen har Sally borta. Ingen vet vad Sally tänker. Ingen vågar lägga sig i hennes affärer mer. Hon har rivit ifrån sig åt alla håll och hon reder sig. Frans fick många år i fängelse, han sades ha mördat en spritsmugglare. Ingen visste riktigt men i fängelse är han ännu.

Forts. å sid. 13

Så förhåller det sig med

ALKOHOLEN

Ännu för ett par årtionden sedan var »skrumplevern» det mest anlitade vapnet i kampen mot alkoholmissbruket: så går det om man inte tar sig tillvara och blir en bättre människa.

I dag vet man mera om alkoholens verkningar på den mänskliga organismen, de psykiska skador missbruk av alkohol åstadkommer hos missbrukaren själv och de störningar av psykisk art som hans närmaste kan drabbas av. Men forskningen på detta område måste ytterligare intensifieras. I TV har under den gångna hösten genomförts en kampanj mot alkoholmissbruket och för ökad forskning om dess skadeverkningar, och i december gav Kvinnoföreningarnas samarbetskommitté för nykterhetsfrågor ut en broschyr i ämnet med den manande titeln TÄNK OM.

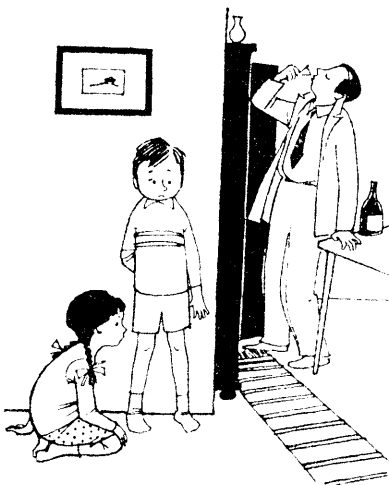
Det är att tänka om beträffande spriten och besinna vårt ansvar den lilla skriften vill uppmana oss till. Och uppmaningen får tyngd genom statistiska uppgifter om alkoholens skuld-konto.

Visste ni till exempel att vart tionde svenskt barn växer upp i ett hem där det förekommer alkoholmissbruk? Följderna visar sig bland annat i att en tredjedel av de barn som tas in på barnpsykiatrisk klinik för nervösa symptom — anpassningssvårigheter bland kamrater i skolan, snatteri och annat liknande — har kroniska alkoholmissbrukare till fäder, allt enligt en nyligen företagen undersökning. Det är

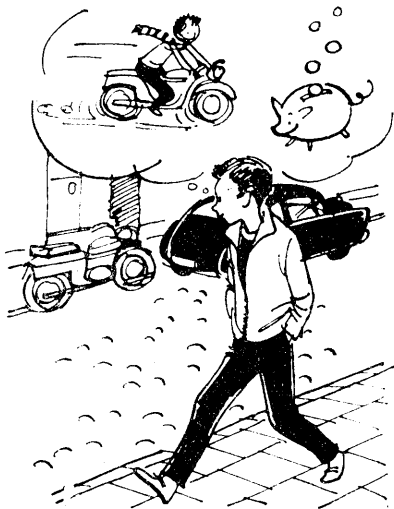
verkligen siffror som berättar något om de skador alkoholmissbruket åsamkar de små. När ca 33 % av alla barn som tagits in på barnpsykiatrisk klinik kommer från de 10 procenten bland de svenska barnen vars fäder är hemfallna åt kroniskt alkoholmissbruk säger det oss något om det inferno av otrygghet och elände som alkoholmissbruket medför för hemmen.

En annan siffra som talar sitt tydliga språk är alkoholens tyngd i skilsmässornas vågskål. Det är ungefär 10 gånger vanligare med skilsmässor i hem där mannen missbrukar alkohol än det är i hem där alkohol inte förekommer. Och ändå finns det så många hustrur som livet igenom håller en karl under armarna och inte vill ge upp!

Det som är särskilt alarmerande är att supsederna griper omkring sig bland ungdomen. Även om man är medveten om att fylleristatistiken inte till alla delar är tillförlitlig (hur många som grips för fylleri beror ju inte bara på hur många som uppträder berusade offentligt utan också på hur pass energisk polisen är) så är det dock ett faktum att ökningen av fylleriförseelserna är störst bland tonåringar mellan 15 och 17 år. Hur farligt detta tidiga alkohol-drickande är framgår av att 59 % av dem som börjar dricka före 17 års ålder sedan dricker regelbundet medan bland dem som börjat dricka efter 20-årsåldern det bara är 10 % som sedan regelbundet super, enligt vad en utred-

Det märks i familjen — det märks bland barnen.

Så många drömmar som kan förverkligas om spriten inte kommer in i den unges liv.

ning visat. Att det finns ett klart samband mellan antalet fylleriförseelser hos ungdom och den ökade ungdomsbrottsligheten har också bekräftats.

Man kan ha vilken inställning som helst till alkoholseden, men nog blir man väl ändå bedrövad när man ser berusade tonåringar och man tänker med bävan på hur de männe ska utvecklas och med medkänsla på deras mödrar. Och utan att moralisera vill man med TÄNK OM-broschyrens ord påminna de äldre — och det gäller inte bara föräldrarna utan också kamraterna på arbetsplatserna — om att man inte ska bjuda ungdomar på alkohol. Man bör också komma ihåg att det är straffbart att köpa ut eller överlåta sprit till dem som inte fyllt 21 år.

En sak som alla kvinnor borde vända sig emot är det typiskt svenska oskicket med fickpluntorna. Utlänningar upphör aldrig att förvåna sig över denna märkliga sed som blomstrar på idrottsläktare och offentliga danstillställningar. Atminstone de senare skulle kvinnorna försöka sanera. För det är ingen vacker sed och den skapar mycken otrevnad.

Än så länge utgör antalet fylleriförseelser bland kvinnor bara en liten del av det totala fylleriet — ca 3 % — men trots allt är det fråga om en kraftig ökning under senare år, kraftigare än för fylleriet i dess helhet. Och det är också en utveckling som gör en betänksam, särskilt med tanke på risken för att de unga flickorna tar efter.

Broschyren TÄNK OM vill som sagt vara en maning till oss alla vuxna om att uppmärksamma problemet, som

ju är ett av våra största sociala problem, och att speciellt när det gäller ungdomen besinna vårt ansvar. Likaledes påvisar den de skador som ett upprepat alkoholbruk medför för organismen och hur det regelbundna alkoholbruket förändrar kroppens celler så att de vänjer sig vid alkohol, vilket i sin tur medför att allt större doser krävs för att uppnå en viss grad av berusning. Så småningom kan man på det sättet bli beroende av alkohol.

Däremot söker man inte analysera de faktorer som leder till att spritmissbruket tar fart främst i de yngre åld-

Vad skulle ni säga om det här hände hemma hos er?

rarna och som är det allra allvarligaste. Bruket av narkotika börjar tydligen också bli ett problem hos oss — också här är det ungdomen, tonåringarna som befinner sig i farozonen. Men

Till ungdomens fester hör alkoholfria drycker!

CIVILFÖRSVAR...

Forts. fr. sid. 5

blockerade och brinnande, för att bortföra längs dessa samma vägar en eller två miljoner katastroffer till helt otillräckliga medicinska enheter? När allt kommer omkring finns det inte mer än 50.000 läkare i hela landet. Det är klart, ehuru ej officiellt erkänt, att räddningsoperationer inte kan genomföras i denna utsträckning. Få av de skadade kommer att erhålla korrekt behandling och flertalet av de inneslagna kommer att så förbli.

Handboken säger inte vad som menas med ett »huvudsakligt brandområde» men den försöker lugna oss genom att säga att det är »osannolikt» att man får en »eldstorm» sådan som den vilken brände ut Hiroshima i grunden. Amerikanska civilförsvarexperter är av en annan åsikt. Under förhören konstaterades att »det anses att eldstormar är en nästan oundviklig följd av en megaton-fällning över en stor amerikansk stad. Exakt vilka åtgärder man kan vidtaga för att överleva en eldstorm är ej utan vidare klart» och att det är t.ex. »mycket antagligt att en eldstorm till slut skulle sträcka sig över hela New Yorks område med 15 miles radie.» En eldstorm skulle öka antalet olycksfall enormt eftersom en yta på hundratals kvadratkilometer skulle bli ett jättebål där även människorna i underjordiska skyddsrum skulle dödas genom hettan eller genom kvävning. Det skulle vara omöjligt att undkomma från detta område och räddningsarbetare skulle ej kunna tränga in.

Det radioaktiva stoffet den mest dödliga faran

Detta om olyckfallen genom förbränning och explosion och planerna för att sköta dem. Hur förskräckliga dessa skadeverkningar än må vara är det dock möjligt att halva befolkningen skulle överleva ett anfall om förstörelsen begränsades till dessa orsaker. Men vi har ännu inte räknat med utfallet av radioaktivt stoff och detta är potentiellt den mest dödliga faran av alla. Frågan om utfall ter sig i första ögonblicket komplicerad därför att det inte är möjligt att förutsäga dess verkningar på ett givet avstånd från en viss explosion så som man kan göra i fråga om verkan av hetta och tryckvåg. Den strålningsdos man får beror till stor del

vad är det för faktorer som ligger bakom detta begär efter en onaturlig stimulans hos årgångar vars ungdom borde vara stimulans noog? Det problemet behöver utforskas och med det snaraste. Staten tar in enorma summor på spriten, åtminstone en del av dem bör i anständighetens namn användas för forskning och sociala åtgärder till det ondas bekämpande.

på atmosfäriska förhållanden, på graden av skydd och på andra omständigheter; de doser som olika personer i utfallsområdet faktiskt blir utsatta för kan därför vara flera tusen gånger olika. Å andra sidan kan en ganska liten olikhet i dos göra hela skillnaden mellan liv och död för den det gäller. Låt oss t.ex. anta att den dos man får på en viss given punkt under en viss tid är 300 röntgen. Detta kommer att göra många personer sjuka men dödar nästan ingen. Men om två bombers utfallszoner delvis sammanfaller så blir dosen 600 röntgen och det dödar nästan alla. Vi kan i praktiken vänta oss att flera bomber skulle fällas och det vidsträckta sammanfallande av utfallszoner som blev följden skulle enormt öka antalet dödsfall på grund av strålning.

Källarvåningen erbjuder inget egentligt skydd

Civilförsvarets anställda försäkrar utan tvekan att man är skyddad om man stannar inomhus tills man får tillåtelse att gå ut. Denna övertygelse bygger på handbokens uppgift att i bottenvåningen av ett två-våningshus strålningsdosen är 25 till 40 gånger lägre än utanför, eftersom strålningen försvagas vid passage genom en vägg. Olyckligtvis får siffrorna om skyddsverkan som är baserad på teoretiska beräkningar ej stöd av de experiment på hus som utförts i Nevada på försöksområdet. Man fann där att graden av skydd i bottenvåningen i de flesta hus var endast 1,5 till 7 gånger. Till och med källarvåningar med väggar delvis under jord gav endast 2 till 7-faldigt skydd. 40-faldigt skydd fick man endast i källare helt under jord. Man ser att handboken är alltför optimistisk — människor som befinner sig i bottenvåningen inom 25 milsområdet har utmärkta möjligheter att bli dödade. —

Eftersom de omständigheter som bestämmer utfallet är omöjliga att förutse och eftersom sammanfall av utfallszoner betyder oerhört mycket vid ett stort anfall är det bäst att behandla frågan om strålningsskador statistiskt. Man måste för hela området räkna med olikheter i befolkningstäthet, i utfallsintensitet och i det skydd som bostäder ger. Detta har gjorts i en utmärkt uppsats som heter »Fördelning och verkan av utfall vid stora vätebombsattacker» av Everett och Pugh (tryckt även i förhören). Deras siffror är så slående att de kräver noggrant beaktande.

Först diskuterar de en tänkt attack på USA med avsikt att döda så många människor som möjligt beroende av de militära basernas läge. Befolkningen tänkes vara otränad men har fått nödlägesorder att hålla sig i skydd efter ett anfall. Detta är den situation man skulle ha i USA eller England om ett anfall skedde nu. De beräknar att i sådant fall 2.000 megaton totalt skulle enbart genom strålning döda 55 % av USA:s befolkning; 5.000 megaton skulle döda 80 % 10.000 95 % och 20.000 omkring 100 %.

POPULÄRARE ÄN NÄGONSIN!

KINA

中国

Svensk-språkig bildtidning i färg

— 44 sidor —

utkommer varje månad

följ utvecklingen

i Kina

i går, i dag,

i morgon

antik och modern konst

kultur och vetenskap

Årspren. kr. 10:— kan insättas på Svensk-Kinesiska Föreningens postgiro 50 12 77. Gratis provnr mot insändande av 30 öre i frimärken till

Svensk-Kinesiska Föreningen

Kungsgatan 77

STOCKHOLM K

Sänd provnr. till

Namn:

Adress:

Postadress:

Texta tydligt (Vi K)

Träning och skyddsrum betyder föga vid stor attack

Om befolkningen vore väl tränad och hade sex månader på sig för att bygga skyddsrum skulle siffrorna bli respektive 45, 70, 85 och 90 % och 50.000 megaton skulle döda 100 % av befolkningen. Omkring 50.000 megaton skulle också döda hela befolkningen även om anfallet vore riktat endast mot militära flygbaser. Det är värt att lägga märke till hur liten skillnad träning och skyddsrum gör i händelse av en attack i stor skala.

Vad betyder dessa siffror för vårt land? Om 20.000 megaton skulle tillintetgöra allt liv över USA med en yta av 9,5 miljoner kvkm så skulle motsvarande siffror för England (Storbritannien) som har en yta av 245.000 kvkm vara 620 eller 62 10-megatonbomber. Om befolkningen vore tränad och hade byggt skyddsrum i sex månader skulle dessa bomber döda inte 100 utan 95 % av befolkningen. Om 5 % av en »förberedd» befolkning faktiskt skulle överleva är tveksamt eftersom ovan angivna beräkningar är baserade på antagandet att anfall skulle vara så inexact att varje bomb skulle missa sitt mål med ungefär 15 mil. Dessutom har man inte tagit hänsyn till dödsfall genom hetta och tryckvågen, genom brist på föda och vatten och genom sjukdomsspridning.

Är en attack mot England av denna storleksordning sannolik? Det amerikanska bomblagret har nyss (april 1960) uppskattats till 28.000 megaton och Ryssland kan inte var långt efter — om alls. Om detta är riktigt kan hela detta lands befolkning dödas med 2 % av bomberna i endera läget och 95 % med 1 % av bomberna. Utsikten att eliminera Amerikas viktigaste partner i NATO och kanske 5–10 % av alla Nato-baser med användande av endast 1–2 % av tillgängliga bomber och utan att behöva fälla dem exakt borde förefalla lockande i händelse av krig.

Syftet är att lugna "väljarna"

Mycket mer behöver inte sägas. Civilförsvarsmyndigheterna försäkrar att i allra värsta tänkbara fall skulle åtminstone hälften av detta lands befolkning överleva ett kärnvapenkrig. Många känner sig i kraft av denna övertygelse moraliskt förpliktade att stödja civilförsvaret vilket enligt deras tro kommer att undsätta och hjälpa offren. Denna uppfattning kan ha varit korrekt för tio år sen, men de fakta som finns återgivna i boken om förhören visar att den inte längre har någon grund.

Det hävdas också att civilförsvaret är nödvändigt som ett av de avskräckande medlen, att en aggressor kommer att tveka om han vet att befolkningen är förberedd. Med andra ord civilförsvaret gör »avskräckningsmedlen mer trovärdiga». Men trovärdiga för vem? För ägaren av ett bomblager som räcker till att förgöra oss femtio gånger om? Tydligen inte. För våra militära myndigheter som förmodligen är medvetna om dessa fakta? Det är tvivelaktigt. Svaret måste vara att civilförsvarets huvudändamål är att lugna väljarnas farhågor och vinna stöd för avskräckningspolitiken — en politik för vilken vi nu måste betala med våra pengar och i framtiden kanske med våra liv.

NORSK MARSCH...

Forts. fr. sid. 9

mansatt av 13 mycket kända personligheter. En av dem, ledaren för Konst- och Hantverksskolan i Norge, professor R. Aulie, gjorde ett utkast till ett kort som skall försäljas och finansiera aktionen. Bland dem som skrivit under deklarationen om kampanjen »Protest mot atomvapnen» märks chefen för radiumsjukhuset i Oslo, dr Reidar Eker, som är medlem av kommissionen för strålningsfaran, en kommission som är underställd hälsovårdsministeriet. En av de främsta juristerna vid Oslos universitet, professor Kristen Andersen hör likaledes till undertecknarna. Vidare kan nämnas professorn för kärnfysik i Trondhjem, Otto Bastiansen, biskop Kristian Schjelderup och den tidigare ordföranden i det norska husmodersförbundet, fru Alette Engelhart.

Initiativkommittén har i ett uppdrag vänt sig till den norska allmänheten. 10.000 ex. av detta uppdrag har sänts till enskilda personer.

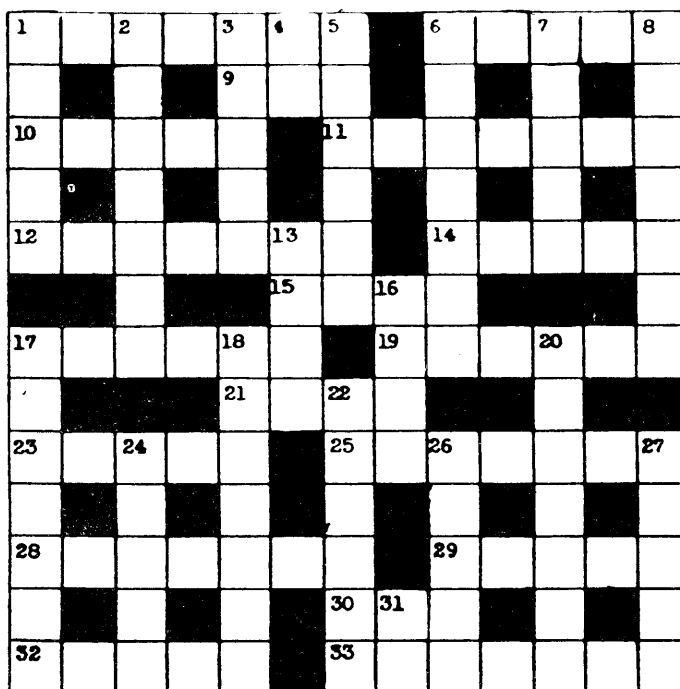
I uppdraget heter det:

»... De små staterna har en stor uppgift. De måste vara oböjliga motståndare till atomvapen på eget område. De måste ta initiativ för att minska spänningen mellan stormakterna och motverka den falska trygghet som kallas terrorbalans. Låt Norges nej tona över världen. Inte genom Norge skall atomvapnen finna vägen till de små nationerna. Låt Norges nej vara ett positivt ja till de byggande krafterna i världen, till ett hopp om en framtid för mänskligheten.»

Människan appellerar till människan, för att utesluta eventuella paragrafer i organisationerna och nå den enskilde. Rektorer och lärare, distrikts- och överläkare, socialvårdare, fackförenings- och verkstadsklubsledare — till alla vänder man sig. Det är ett stort arbete och medlemmar i vår organisation deltar — som enskilda personer.

I januari skall parlamentet behandla NATO:s förslag om atomvapen på norsk jord, det är inför detta den stora aktionen satts i gång. Nu förberedes stafetter från hela Norge och en atommarsch. Det första stora mötet ägde rum den 27 november i en av Oslos största biolokaler. Aktionen stegras oavslutligt för att utmynna i en atommarsch. Intressant är att tanken på en sådan dök upp samtidigt från flera håll och därför blev kommittén med hänsyn till politisk uppfattning så bred. Det vittnar om hur mogen situationen var och är.

KORSORD NR 1

VÄGRÅTA ORD

1. Sådan samlevnad vill vi ha mellan alla folk
6. Hör till väderleken så här års
9. Flicknamn
10. Menade
11. Gjorde illa
12. Ett sätt att sammanfoga
14. Värmer
15. Är den tidiga timmen
17. Inte mycket värd
19. Väsentligt livsinnehåll
21. Firas i januari
23. Inte för mycket
25. Gör man ofta på skofabriken
28. Här är bilar förbjudna!
29. Duger väl till golvrengöringen
30. Inte mycket värd nu
32. Verklig
33. Får man för det man gör

LODRÅTA ORD

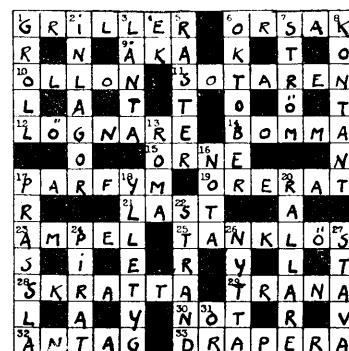
1. Frimodig
2. Ligger stugan kanske
3. Bunnit
4. Aktuell vattenform
5. Skriker
6. Är den våta leran
7. Passar inte samman
8. Gjorde den tvehågsne
13. Flödade
16. Sådana personer överanstränger sig inte
17. Är dansen i visan
18. Stabilt inventarium

20. Sällan förekommande
22. Egentligen juridisk term men hörs mest i samband med ordet dumhet
24. Sätt ett s efter och ni har en indisk flod
26. Kommer också de nya skorna att göra
27. Riksbekant socken
31. Riktning

*

Lösningarna skall vara oss tillhanda senast den 20 febr. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpriser. Märk kuvertet »Korsord nr 1».

LÖSNING TILL KORSORD NR 6

Pristagare:

- 1:a pris: Hildur Johnsson, Vändgatan 1 C, Skoghall.
- 2:a pris: Birgit Öberg, Björnsonsgatan 107, Bromma.
- 3:e pris: Amy Larson, Skogsvägen 27 A, Svartbjörnsby.

Ballad om en soldat

Sedan flera veckor har på olika stockholmsbiografer gått en sovjetrisk film: *Ballad om en soldat*. Vid filmfestivalen i Cannes prisbelönades den som bästa ungdomsfilm och när den fick svensk premiär betecknades den av flera svenska recensenter som höstens bästa film.

Lovorden är inte överdrivna. I Cannes kunde man som motiv för utmärkelsen tillagt: en utomordentlig fredspredikan.

Soldaten Aljosja har utan att själv veta det blivit hjälte. När fientliga pansarvagnar rusar mot honom flyr han, men vidundren är snabbare än han, i dödsångest skjuter han mot dem och lyckas oskadliggöra två.

Den 19-årige Aljosja skall få en medalj för sin bragd men ber att få den utbytt mot ett par dagars permission. Han vill besöka sin mamma och reparera taket därhemma. Det får han, två dygn. På en station möter han en soldat som är på väg hem med ena benet amputerat och som utkämpar en hård strid med sig själv när han skall telegrafera hem till hustrun och meddela sin ankomst. Vad känner en ung vacker kvinna när han som återvänder är stympad, bara en halv människa? Är det inte bättre att låta henne vara i fred? — Men vart ska ni ta vägen då?, ropar Aljosja. — Å, Ryssland är stort! Men han reser hem och hustrun möter honom på stationen. Så ser man de två sakta försvinna längs perrongen, han stödd på sina kryckor och hon med hans väska i handen...

Aljosja åker med ett ammunitionståg som blindpassagerare. På en station tumlar ännu en tjuvåkare in i den hövagn där Aljosja håller sig dold. Det är en ung flicka, Sjura. Mellan de två utspelas muntra scener då Sjura upptäcker soldaten och högljutt börjar skrika på mamma. Men så småningom delar de hans matsäck och finner varandra ytterst tilldragande. En förälskelse utan morgondag...

När Aljosja äntligen kommer hem har han bara några minuter på sig för att omfamna modern, som är översiggiven över den korta visiten och att framtiden är så fruktansvärt oviss. — Jag kommer tillbaka, mamma! ropar Aljosja när de skils. Men han kom aldrig tillbaka...

Sex dagar av en 19-årig soldats liv låter filmen oss vara med om — en enkel gripande historia som blir ett rop om att låta de unga leva, leva i glädje och utan fruktan.

Brita

SJURA OCH ALJOSJA
DE TVÅ UNGA I FILMEN
»BALLAD OM EN SOLDAT».

Svenska Kvinnors Vänsterförbund (SKV)

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsriktningar och har därvid alltid hävdad sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga kvinnornas rättigheter: rätt att rösta och att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befördran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra alla

barn ett lyckligt liv i trygghet; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av freden.

Tidningen

V I K V I N N O R

Argång 13

Redaktör och ansvarig utgiv.: VALBORG SVENSSON

I redaktionskommittén:
SIGNE FREDHOLM
BIRGIT JANSSON

*

Utkommer med nio nr per år
Prenumerationspris per år 6 kr
Lösnummer 75 öre

Postgiro: 513 23. - Norrtullsgatan 5, 1/2 tr. Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS
VÄNSTERFÖRBUND
Tel. 32 80 96

Tryckeri AB Plantryck, Sthlm, 1961